

משה בירנבוים

גוי"נ לקוה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכ"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

בעוה"ש"ת

פרשת וירא

התורה"ק בפרשתנו מאריכה בענין תפילתו ובקשתו של אברהם אבינו ע"ה למנוע את הפיכת קדוש, ומפרטת באריכות את כל המשאל ומתן של ארבעה, וכן את עמם ההפיכה והנלמת של לוט, וכן בקשתו של לוט להנלמת העיר ועיר שאלן נעמה, והנה כידוע מספיה"ק שהתורה הקדושה נחמית ואינה צאה לספר סיפורים בעלמא, ולכן מחובתנו להשתדל להצין מה צא ללמדנו התורה"ק בפרטי הענינים של סיפור הפיכת קדוש, ואפשר להאריך מאוד בענין זה, ואנו ננקוט רק בג' דברים לענין תפלה שאפשר ללמוד בזה,

עה"פ "המכסה אני מאברהם אשר אני עשה, ואברהם היו יהיה לגוי גדול וכו'" ולכאורה מאי איכפת לן שיהיה לגוי גדול ומאי השייכות של זה לענין הפיכת קדוש,

אלא מבואר בפה"ק, שהש"ת היודע תעלומות ועמידות, ידע מראש שלצדק לא יתקבלו בקשתו של אברהם אבינו ע"ה, אלא שאברהם היו יהיה לגוי גדול, ויגיע זמן שבניו ינטרו לתפילות אלו, לכן גרס לו הש"ת שיתפלל ותפילות לעולם אינן חוזרות ריקם,

ותמיד גם כשנראה ח"ו לעינינו שאינם נענות, צריך לדעת שהתפילות שמורות לעת שינטרו להם, וכמסופר על אחד מגדולי ישראל, שבתו שמעה איך משבח את בנה באזני אדם אחד, ובאה אליו בטענה, למה לא מספר גם לה מהנלמת בנה שיהיה לה נחת מזה, ואמר לה, שדווקא לא סיפר לה, כי פחד שאם תשמע מהנלמת בנה, אזי לא תרבה דמעות ותחנניני עליו בעת הדלקת נרות שצ"ק, ודמעות של אס על בנה תמיד נכרכים ומועילים,

ובזה גם נלע"ד גם לתרץ דלכאורה הרי הקצ"ה כבר הצטיחו לארבעה צברית צין הצתרים שעמיד להוליד בן שירש אותו, וכדברי רש"י שם על עה"כ "ויצא אותו החוזה" שאמר לו אברהם אין לו בן אבל אברהם יש לו בן, וכן שרי לא תלד אבל שרה תלד, וה"כ מדוע לא סיפר ארבעה לשרה אודות ההצטחה הנ"ל, כפי שרואים שרק נודע לה כעת בצשורת המלאך, אלא אפשר לומר דרנה שתמשך לשפוך דמעות וזה יהיה לתועלת הבן העמיד לבוא.

כמו"כ צריך ללמוד מפרשתנו שכשיש ענין שאנו עמלים עליו ואינו מנלתיים בזה, ח"ו להכנס משום כך ליאוש, דזה הוא מהצד הלא טהור, שעמלים להכניס יאוש בלבות ישראל, וצריכים לדעת שאם עשינו את מה שיכולנו ולא הנלחנו, אז עשינו מה שמוטל עלינו ואין לנו להטער מעבר לכך,

וכמבואר בפה"ק דברי יחזקאל מהרה"ק משיניאווה זי"ע עה"פ וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם, ואברהם שב למקומו (יח, לג.) ו"ל, התורה הקדושה סיפרה דקת אברהם אבינו ע"ה, דהנה הוא המלך לפני הבורא יתצרך שמו על אנשי קדוש להצילם, ואמר אולי יש חמישים צדיקים בחוף העיר וגו', חלילה לך מעשת כדבר הזה וגו', ואחר כך אמר אולי ימצאון שם ארבעים, ואחר כך אמר אולי ימצאון שם עשרים ואחר כך אמר אולי ימצאון שם עשרה, וכל עבודתו רק להצילם. אך לא פעל כלום בקשתו אלא ה' ית' בצצילם, כדכתיב א"כ וה' המטיר על קדוש וגו'.

ארבע"כ כשלא פעל כלום, לא התעצב אברהם מזה, רק הוא עשה את שלו, כי ידע שהקצ"ה כל דרכיו משפט ואין עוול, ותכף אברהם שב למקומו, היינו למדרגתו הראשונה, לעבוד את ה' בשמחה כמקודם. והתורה הקדושה היא נחמית, וכן ראוי להיות כל אחד מישראל. ע"כ.

ועוד ענין גדול צריך ללמוד מפרשתנו, דמעצת היצר שהאדם לא יבקש בקשות נעלות מאת הש"ת, דמסית להאדם, שרחוק הוא מבחינה זו, ומקודם יעמול על דברים פחותים, וצודאי אינו ראוי שבקשתו זו תתמלא, ולכן בחינם יהיה תפילתו ועדיף שלא יבקש כלל, וכן לפעמים צדיק כשהיצר מסית לאדם לא לבקש על דברים פשוטים, כי לא נאה לפנות אל הש"ת בדברים כאלו.

והנה בפרשתנו זו אנו רואים דבר פלא נפלא מאוד, דהנה אברהם אבינו ע"ה ציקש אולי יש חמישים וכו' עד שהגיע לבקשת אולי ימצאון שם עשרה וגו', ומפרש רש"י שעל פחות לא ציקש, אמר דור המבול היו ח' נח ובניו ונשיהם ולא הצילו על דורם, ועל ט' על ידי צירוף כבר ציקש ולא מצא ע"כ. ולכן לא נתקבלה בקשתו ונחרצ קדוש.

והנה בהמשך הפרשה לוט מבקש שלא יחריבו את לוט, ומיד נענה, והרי אין ספק שלוט היה כאין וכאפס נגד דקותו של ארבעה, ולכאורה אין ספק שאם לוט נענה אזי על אחת כמה וכמה, שאם אברהם אבינו ע"ה היה מבקש וודאי היה נענה ללא שום ספק ק"ו מלוט.

אלא נלע"ד הענין שאנו יכולים ללמוד מזה, שארבעה ציקש עם חשבון, קודם חמישים וירד עד עשרה, ורש"י מסביר החשבון למה לא ציקש על פחות, ולכן לא ציקש והתנאה היתה הפיכת קדוש, אבל לוט ציקש ללא חשבון, ואכן נענה.

וכן ראיתי מוצא בפה"ק שהיה תרעומת על בני ישראל שלא ציקשו בעד משה רבינו שיוכל להיכנס לארצה"ק, דהרי למשה צוה הש"ת אל תוסף דבר אלי עוד, אבל כלל ישראל יכלו להתפלל בעד משה, דהרי לא נאסר עליהם הדבר, ע"כ.

ולכאורה למה באמת לא התפללו בעד משה רבינו, אלא דעשו חשבון, שאם תפילתו של משה רבינו שהתפלל תפילות כמספר ואחחן ולא נתקבלה, אס כן איזה ערך יש לתפילתו. וזוה צריך ללמוד לבקש מאת אבינו שבשמים ללא שום חשבונות, כמו שתינוק שידע שכל מה שצריך מבקש מאביו ואמו כל הנצרך לו, צין כשכואב לו וצין כשצריך דבר מתיקה וכו', כמו כן לנו יש רק אב אחד שהוא גם מלכנו "אבינו מלכינו אין לנו מלך אלא אתה" וכל המעיק עלינו מקטן עד גדול ללא יוצא מהכלל צין ברוחניות וצין בגשמיות, הכל אנו צריכים לבקש מאבינו שבשמים,

וכמוסופר שפעם שמועו אצל אחד מותלמידיו הבעש"ט הק' זי"ע בתפילת ערבית, שביקש לאחור שמועו ואמר: רבש"ע אני נבקש מנוך אז די אריינגייערן פון בנין שטוב זאל זיך צוריק אונקערן [=שחמושרתת של ביתי תחזור]. והתלמידים ניסו למוצוא איזה כוונות נסתרות ה"י לרבה בבקשה זו, ולא הצליחו למוצוא, אז פנו אל רבה ושאלו אותו לאיזה כוונות התכוון בבקשה זו, וחשיב להם, כי המושרת שעבדה בביתו עזבה ואינה חפצה לחזור, וביקש כוהשי"ת שיתן בליבה לב טוב שתחזור.

ושאלו אותו שוב, האם בשביל דבר קטן כזה צריך לבקש משהייתי? השיב להם: דבר גדול הוא מאת השי"ת ודבר קטן הוא מאת השי"ת, וכי יש לי אחר מנבי לבקש חוץ מכוננו? ע"כ.

וכן ידוע אמרתו של הרה"ק מקאצרין ז"ע, שצלי עורת השי"ת איננו יכולים לעבור את מפתן הדלת, ובעזרתו ית"ש גם לחזות את היס הגדול אינו קשה.

ולכן צריך ללמוד מפרשתינו, לא להתיאש חלילה בשום מצב, ולבקש מהשי"ת כל הצרכתינו, ולא להרפות ולא להתיאש חלילה כשלא רואים תוצאות, כי תפילה אינה חוזרת ריקם, ולבקש כל דבר גדול וקטן כי אין לנו אצ אחר ואין לנו מלך אלא אתה, ולא לעשות שום חשבונית מה מתאים לבקש ואם אנו רואים שיתקבל תפילתינו אלא כמו תינוק שמבקש מאביו ואמו הכל בתמימות בלי חשבוניות, ככתוב "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראינו אליו" בכל קראינו, בכל דבר שנקרא אליו, דבר גדול ודבר קטן, רק שהי' צבקה אמיתית וצבטחון אמיתי ולסמוך אך ורק על השי"ת, ואז ימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים ובהשפעת טובות עד שיצלו שפתותינו מלומר די, צב"א

***

וירא אליו ה' באלוני מברא והוא יושב פתו האהל וגו' (י"ז, א). הנה, יש ג' גווני לדיקים: יש לדיק אשר נפשו חושק ומתלהב לעבוד השי"ת אלא שאין יכול להעלות עצמו ולהתחזק בעבודתו ית' מחמת איזה מניעה שבו. ויש לדיק שהוא עובד השי"ת במורה ובתפילה, רק שהוא ידוע מזה שהוא עובד ה' ומחזיק עצמו לעובד ה'. ויש לדיק שעובד בלתי להשי"ת, וכל עבודתו שעובד מחזיק עצמו שאינו עובד כלל, שאינו אלא כמתחיל בעבודתו יתעלה. וזהו הרמז: "וירא אליו ה' באלוני מברא" – ממרח הוא לשון אמירה, ואילן הוא התורה, והמנוחה הם ענפים (עי' מיקו"מ). ואמר הכתוב, שאף על פי שהוא עוסק בצמרות טהורות, תורה ומנוחה, והיה לדיק גדול, המחזיק עצמו בהכנעה גדולה, שעדיין יושב צפת האהל התחלת הקדושה (אבל רומז על הקדושה, וזה"ק בפרשתנו לה:): וזהו כוונת הפסוק "אשרי תבחר ותקרב ישכון חרריך" (תהלים ס"ה ה') ר"ל, שמה ה' בחר בו ומקרבו, אעפ"כ צעני עצמו אינו חשוב, ודומה לו שאינו אלא שוכן חרריך, היינו בחרנו שלפני הצית, שלא נכנס כלל אל הקדושה, כן חושב הצדיק האמיתי תמיד, וק"ל.

(נעם אלימלך)

***

וירא אליו ה' באלוני מברא (י"ז, א). וברש"י: באלוני ממרח, הוא שנתן לו עצה על המילה, לפיכך נגלה אליו בחלקו. כעשה ברי' אלחנן ז"ל, הכוהן של העיירה גראכילין, שהגיע לשיבה. בן שמונים היה ובני העיר שלחו אברך אחד שילמד מלאכת קודש זו, מובלי שהכוהן הישיש ידע על כך. ביום מן הימים, נולד לאותו אברך בן, וכמוהו הוא בעצמו מל את בנו. היה הדבר לפלא בעיני הכוהן הישיש, שאברך זה לא כיבדו לכוהן את בנו. לימים נולדו עוד בנים בעיירה ושוב לא

***

וירא אליו ה' באלוני מברא (י"ז, א). וברש"י: באלוני ממרח, הוא שנתן לו עצה על המילה, לפיכך נגלה אליו בחלקו.

כעשה ברי' אלחנן ז"ל, הכוהן של העיירה גראכילין, שהגיע לשיבה. בן שמונים היה ובני העיר שלחו אברך אחד שילמד מלאכת קודש זו, מובלי שהכוהן הישיש ידע על כך. ביום מן הימים, נולד לאותו אברך בן, וכמוהו הוא בעצמו מל את בנו. היה הדבר לפלא בעיני הכוהן הישיש, שאברך זה לא כיבדו לכוהן את בנו. לימים נולדו עוד בנים בעיירה ושוב לא

הזמינוהו. עתה נודע לו כי אותו אברך נוטל מלאכתו ורגז מאד. מחלוקת גדולה התעוררה בעיר, שכן לכוהן הותיק היו קרובים שעמדו לימנו וגם לאברך לא חסרו תומכים.

הזמינו את הגה"ק רבי יהושעילי מוקוטנא ז"ע לדון בין הצדדים, בא הגאון לעירם, שמוע את טענות הצדדים ואמר כי למחרת בבוקר יוציא את פסק דינו. למחרת נעשה בית המדרש צר מכהיל את כל הבאים לשמוע את פסק הדין של הגאון המפורסם. נעמד רבי יהושע על הספסל ואמר: "להי ידוע לכם, כי הכוהן דמתא הוא ר' אלחנן והאברך הוא רק עוזר שלו; לעוזר שייכים מילה, פריעה ומצויצה, ולר' אלחנן שייך ליתן עץ הרקב (בלשון אידיש 'פדאכנע') על החתך"..." כך פסק הגאון זצ"ל.

עמד הכוהן הישיש מבויש ואף החל מדבר נגד הגה"ק מוקוטנא: "כך עושים לי?!"... שוב נעמד רבי יהושע על הספסל, פנה אל ציבור בני העיר ושאל: "מזה אתם חושבים שדבר קטן הוא, הרי כל מה שזוכה מנורא שהשכינה תתגלה לאברהם אבינו ע"ה בחלקו, הוא משום שנתן לו עצה על המילה, זאת אומרת שנתן עץ הרקב על המילה, ואם כן – פנה לעברו של הישיש – כלום בשבילך כבוד קטן הוא, אם זוכים על ידי זה שהשכינה מתגלית בחלקך?" ונתפייס אותו זקן...

(אוצרות החן)

***

והוא יושב פתו האהל כוזב היום (י"ז, א).

לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו (רש"י)

מועשה שהיה בכפר אחד שהיו בו כמה מונינים של ישראל ובתוכם שני מלומדים מחסידי זרקי. שונים במידותיהם היו השניים. האחד היה לומד כל היום עם תלמידים וכשבא אלו אורח היה אומר לו: "יתלמוד תורה כנגד כולם" ולא השתדל עמו מאומה. השני שהיה אף הוא מלומד, עם זאת היה מוכנס אורחים והיה מאכילם ומשקם ודואג להם לאכסניה ללון שם. פעם סיפרו לפני הרבי הזקן הרה"ק רבי יצחק מווארקי ז"ע את מועשיהם של אלו, ולא האמין לאותם מספרים וביקש לראותם בעצמו ונסע לכפר.

בשעת לילה מאוחרת הגיע הרבי לכפר והלך בראשונה לביתו של המלומד הראשון ודפק על חלונו. שינה הרבי את קולו שלא יכירו האיש וביקש מוכנו שיפתח לו את הדלת ויכניסוהו לביתו. לא פתח המלומד את הדלת ודרך החלון צעק שאינו כחויב להכניס אורחים שהרי "יתלמוד תורה כנגד כולם". דפק הרבי שוב על הדלת עד שהכירו המלומד ופתח הדלת וביקש מוכנו סליחה ומחילה ולא הועיל כלום. הרבי לא רצה בשום אופן להיכנס לביתו ופנה אל ביתו של המלומד השני. גם אצלו התנכר ודפק על החלון, ותיכף פתח לו הדלת בשמחה והכניסו לביתו, ומאד שמח שהרבי בא לביתו.

בבוקר שמועו אנשי הכפר שהרבי בא לשם בלילה ונעשה רעש גדול ובאו כל בני הכפר אל הבית עם בניהם כדי שהרבי יבחון אותם ויברכם. הילדים שלמדו אצל המלומד הראשון לא ידעו כלום מלימודם, ואילו התלמידים של המלומד השני הצליחו נאד וענו על השאלות בטוב טעם ודעת. שאלם הרבי, שיאמרו לו מדוע תלמידיו של הראשון לא ידעו ושל השני הצליחו, ולא ידעו להשיב.

אמר להם הרבי מווארקי ז"ע: "עיקר ליד התורה הוא קיום מצוותיה, וקיום המצוות היא גופא תורה. והנה מי שמוקיים את התורה, התורה מסייעתו ותלמידיו מוצליחים בעסק התורה. לכן תלמידיו של השני ידעו והבינו מה שלמדו, אבל זה שאינו מוקיים מה שכתוב בתורה, אין התורה מסייעתו ולא עוד אלא שהיא בורחת מוכנו, ואין תלמידיו מוצליחים בלימודם". שמוע המלומד את דברי הרבי ונעשה לבעל תשובה גבור, והכניס אורחים רבים לביתו ושוב הצליחו תלמידיו בתורה.

(אוצרות החן)

***

והנה שלשה אנשים וגו' (י"ז, ב).

וברש"י, ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להגיל את לוט.

פעם הגיע הרה"ק ר' יצחק מלאיענו ז"ע לברית מילה שהתכבד שם בסנדקאות, ואחד מבני המשפחה היה חולה במחלה מסוכנת, ואחר הברית

השמועה התפשטה בעיר: רבה של ברדיטשוב הגיע, והמונים התחילו לצבוא על ביתו של המלמד. הגיע גם העשיר, נכנס לרבי לוי יצחק לבקש סליחה מזהרבי: לא הכרתיו טען ודרש שכעת יחליף הרבי את דירתו ויעבור לביתו, לאכסניא לפי כבודו. סירב רבי לוי יצחק ואמר: מזה היה ההבדל בין אברהם אבינו ללוט? שניהם קבלו אורחים לביתם, ועל אברהם אמרו שהיה מכנים אורחים, ועל לוט לא, ומדוע לוט ראה מלאכים וקיבלם לביתו, הרי זה קבלת מלאכים ולא הכנסת אורחים. ואילו אברהם אבינו ראה שלושה אנשים, נראים כעניים מרודים מכוסים אבק דרכים וירץ לקראתם וזוהי הכנסת אורחים.

(חסידים נוספים)

***

וירא וירץ לקראתם מפתח האהל (יז, ב)

פעם הגיע שליח להרה"ק הרבי מלובלין זי"ע והודיעו שפריץ א' רוצה להפגש עמו אודות ענין נחוץ. הרבי מלובלין זצ"ל חשש שזה גרום להפסיק חיי מדיניות הבורא ית"ש, הרי ישויות ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, ואין לשכוח אפילו לרגע כמימרה. התבונן הרה"ק מלובלין זצ"ל והתחזק שיוכל גם בעת ההיא להיות דבוק באין סוף ב"ה. כי הגה כתב הרמב"א בהלכות מנוחה (יר"ד סימן רפ"ח סט"ו): "נוהגין לכתוב מבוחר מו"מ במוכס"ז מו"מ, נגד ה' אלקינו ה' [ראה בט"ז ושי"ך שם שהם בא"ב האותיות שאחר יוד"ד אלקינו יוד"ד]. ויחפוך אלה האותיות מכתובת המנוחה, כדי שיגיע כל אות נגד האות שמתחלף בו באלפ"א בית"א". והנה תיבת מו"מ הוא אותיות כ"ז ז"ו, לרמז שאף בצד זו של המנוחה, ברשות הרבים מבוחר הרמז לבחי' הקליפות והס"א, גם שם יש בחינת כ"ז שהוא בגי' של השם הוי"ו ב"ה, ואפילו במקום שהוא רחוק מן הקדושה גם שם נמוצא שכינת כבודו ומלכותו בכל מושלח. ועל כן, גם כשמדברים עם פריץ רשע, אין שום סבה שיינטרף להפסיק מדיבקותו בה' כי אדרבא ואדרבא, הס"א מתבטל לגמרי מפני כח הקדושה. ופי' בזה כ"ק מרן אדמו"ר מנאבוב זצ"ל את הפסוק: "וירא וירץ לקראתם מפתח האהל". כי בעת שראה אברהם אבינו שלשה אנשים נצבים עליו, וכסבור שהם ערביים שמושתחיים לאבק רגליהם [כמ"ש רש"י ד"ה רחיצו], חשש שלא יגרמו לו להפסיק מדיבקותו בה'. אמנם וירא מלשון הבנה כמ"ש רש"י, והיינו שהתבונן לעיניו עד שבא להזכרה דלית דין צריך בושיש, וירץ לקראתם. וממשיך הכתוב טעם הדבר: "מפתח האהל" כלומר, מהמנוחה הקבועה בפתח האהל, מזה למד שגם בעת שעומדין אצל היצד שכנגד יש בכח להכריז יד' אלקינו ד' אחד.

(פרי הכרם, באבוב)

***

אם נא מצאתי זון בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך (יז, ג).
אח"ל (שעו"מ לה). גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, וללאורה הלשון כפול 'גדולה' ו'יותר', וי"ל דהנה ידוע שבדל"א לא תמייס ותמלמה ערך הכנסת אורחים הדיוטים לאורחים משונים וק"ו שלא תמלמה עם ערך הכנסת אורחים לדיקים, והנה הצדיקים נקראים אנפי שכינתא (זה"ש ז' קפג.) וזהו גדולה הכנסת אורחים פי' שהכנסת אורחים היא תמיד מלוא גדולה אפילו אורחים הדיוטים ועוד יותר גדולה כשיש צה הקבלת פני שכינה ג"כ אורחים לדיקים שנקראים אנפי שכינתא וד"ל.

(אהבת שלום)

***

ויאמר אם נא מצאתי זון בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך (יז, ג).
גדולה הכנסת אורחים מזהקבלת פני שכינה, דכתיב "ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר" (שבת קכז).
הרה"ק רבי נחום מנענ"ל מוקאצק זי"ע אמר על תלמידו החשוב הרה"ק רבי יחיאל מאיר מוגוסטינץ זי"ע, שהוא מואתם לוי צדיקים נסרים שבדור. בעודנו אברך צעיר, ביקש הרה"ק מוגוסטינץ זי"ע, להכיר אחד מגדולי

סיפר הרה"ק: פ"א הגיע הרה"ק ר' נחום מוגוסטינץ זי"ע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למוות רח"ל וציוה לעשות הברית מיד ובעזה"ש יבריא אבי הבן. והסביר הענין שמוצינו שכשהיה אברהם אבינו חולה הגיעו שלושה אורחים, מיכאל גבריאל ורפאל, אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, יען כי אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות, ורפאל שריפא את אברהם הלך נושם להציל את לוט. ולכאורה למה לא שלחו מלאך מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבוא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכיון שבא בשביל אחר יכול ג"כ לרפאותו. וכן היה בלוט שלא היה לו זכות שישלחו מלאך בשבילו, רק מכיון שבא לרפאות את אברהם הלך להציל את לוט. וסיים המאמר עינים: דכמו כן כאן שאבי הבן חולה אולי אין לו זכות שיבוא מלאך מיוחד לרפאותו, אבל כיון שאליהו מלאך הברית בא לרפאות את הרך הנימול, יכול כבר לרפאות גם את האב, כן סיפר הרה"ק ר' יצחק מלאיעו וסיים: וכן כאן יעזור השי"ת שאליהו מלאך הברית שבא לרפאות את הרך הנימול ירפא גם את החולה, וכן הוה, שהוטב מוצבו של החולה והיתה לו רפואה.

***

וירא וירץ לקראתם (יז, ב).

המ' הרי"מ ז"ל אמר, יש ללמוד המלוא הפשוטה איך היא גדולה ומצוינה, מהכנסת אורחים מאל"ע שה' נציל וקון בן מאה שנים, והי' חולה ג' למילתו, ומלך, ואמר כל זה כספור שהם ערביים, ולנסוף ירוץ בעצמו לקראתם, ולא ע"י שליח, והי' מסיים כל מי שטוב וישר וגדול ציומר מצין ומצוי אללו היוקר מהפשוט ציומר:
(ש"ס שפי קודש)

***

וירא והנה שלשה וגו' וירא וירץ לקראתם וגו' (יז, ב)

סיפר רבינו [כ"ק מרן אדמו"ר מנאבוב זצוק"ל, בשיעור חומש רש"י פרי וירא תשל"ז] כשהייתי ילד, ועוד לא הגעתי ללמוד חומש עם פירוש רש"י, כי למדתי את המקראות בלבד בלא רש"י, פנית בשאלה אל המלמד שלימדני בפרשת "וירא: מדוע הכתוב כופל ב' פעמים תיבת "וירא" ("וירא והנה שלושה אנשים" "וירא וירץ לקראתם"), ופטר אותי במוענה שרש"י הקדוש כבר הקשה דבר זה. חזרתי ושאלתי אותו: מדוע צריך היה אברהם אבינו לרוץ לקראת שלושת המלאכים, שנדמו לו כסתם אורחים, ולא השיבני מאומה. אח"כ נזכרן שהמלמד סח באזני אבא, כמתלונן, שאני מטריחו ב"קושיות" יותר כודי.

כיוון שנודעו לו לאדמו"ר פרטי השאלות ששאלתי, הדרו אבא ויקראני אלי, והסביר לי בחן היצוק בשפתותיו: ידע, בני, כי לכל דבר מוצה שעושים, יש להקדים הכנות. טובלים במקוה. מברכים ברכה. להוציא מוצות "צדקה" שחייבים לעשותה בזריות רבה ובלא שום הכנות ושחיות. ומה טעם, לפי שאם יתחיל האיש באמירת "לשם יחוד", וכדומה, הלא בינתיים העני שנזקק לתמיכתו או לגדבתו ממושיך וסובל רעב, או איזו מוצוקה אחרת, ועד שתסיים את הכנותיך עלול העני להוציא את נשמתו. והיא המודה גם בנוגע להכנסת אורחים. זוהי אמנם מוצה יקרה ונשגבה מאד, הלא כך אמרו חז"ל (שבת קכ"ז ע"א) "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה", ועלולים א"כ לחשוב שצריך להתכשר לפני עשייתה בהכנות מרובות כרום ערכה אבל מאחר שביני וביני ישחה האורח המוסכן בחוץ וימתין על בעה"ב, אין פה מקום לשום הכנות" "ניחא, אם כן" הפטיר האב "שאברהם אבינו כשראה את המלאכים מיהר וירץ לקראתם, שלא לאבד זמן"

***

והנה שלשה אנשים וגו' וירץ לקראתם וגו' (יז, ב)

פעם אחת הגיע רבי לוי יצחק מברדיטשוב ללובוב, ונכנס לביתו של אחד העשירים וביקש אכסניא. לא הכירו העשיר וסירב להכניסו לביתו. הלך רבי לוי יצחק למלמד עני, והלה קבלו בשמחה. חלפו שעות מספר

הדור שלא נמנה על תנועת החסידות. והנה, כאשר נכנס לאותו צדיק, אחו באמצע לימודו ושאלו: "אברך מאין אתה?" אמר: "מקאצק". נענה הרב בביחותא: "קאצק... קאצק..." הרבי כגוסטינין לא התפעל במאומה מתגובתו של אותו גדול, ופתח ואמר לו:

"רב נכבד, רבותינו למדונו שיגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה" (שבת קכז), ובכן, לפי הכנסת אורחים שלכם, רואים אנו איזה פנים יש לשכינה אצלכם!... מיד בשמעו דברים אלו יוצאים מפי האברך מקאצק, התפעל אותו צדיק, עד שיצחק אל הרבנית: "הביאי מהר לעקח וישיש כי השגנו אורח הגון ונכבד".

אותו צדיק החל מכבד את הרבי מגוסטינין בכל מיני כיבודים ופייסו הרבה, ואף קיבל על עצמו שלא לשחוק יותר מן החסידים ורבותיהם. אחר החל מישוחח עמו בלימוד וראה שכתחו של רבי יחיאל מאיר גדול גם בזה, ונדוע לו כוונתו גם את גאונותו העצומה של רבו הקדוש מקאצק.

(אוצרות החן)

***

אם נא מצאתי זון בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך (יו, ג).

חז"ל (שבת קכז) למדו נוכח כי גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה. וידועה השאלה מהיכן ידע זאת אברהם בעצמו שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה. וי"ל בפשטות אז די שכינה איז נישט הונגערט און זיא קען ווארטן, (השכינה אינה רעבה ולכן יכולה להמתין) מושא"כ א בשר ודם איז הונגערט (רעב) ואינו יכול לחכות.

***

וע"ד ששמועתי מנורן הרמ"ח סיפור שהיה אצל הרח"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע ברה"ה. רבי משה לייב זי"ע היה נוהג לעשות הפסקה גדולה בין תפילת שחרית לתקיעת שופר, בעשותו הכנות גדולות עם טבילת מקוה ואמירת הזוהר וכו'. פ"א בעאתו מהביהכ"ס לאחר תפילת שחרית, שמע אף שאחד המתפללים אומר לבנו, עכשיו יעשה הרבי הפסקה גדולה לפני התקיעות ואין לי כח לחכות, שכן הרעב מניק לי מאד. כששמע רמ"ל את דברי האב לבנו, חזר למקומו ואמר בזה"ל: רבשי"ע דינע קינדער זענען הונגערט [בניך רעבים]. ותיכף ניגש לבינה ואמר לכוניצח וכו' ותקע ללא שום הכנות.

***

וכעין זה שמועתי עוד מכה"ל שסיפר על הרח"ק הבית אהרן מקארלין זי"ע שהזמין פעם לברית מילה שיהיה מוהל או סנדק, וכשהגיע הזמן לעריכת הברית נתעכב הבית אהרן ולא הגיע. שלחו שליח להודיעו ולרזו שיבוא, בבוא השליח לביתו של הבית אהרן פגש בהרבה אנשים העומדים בתור כדי להכנס אליו עם קוויטל, ולא היה יכול השליח להגיע אליו מחמת רוב האנשים, ובא בתורה ואמר שלא היה יכול להגיע אליו. חזרו ושלחו עוד שליח, וגם הוא לא הצליח להגיע אליו, עד ששלחו אחד שדחק את עצמו בין כל האנשים והגיע אל הבית אהרן, ואמר לו שאליהו הנביא מחכה לו. ענה הבית אהרן אליהו הנביא איז א מלאך ער דארף גאר נישט, איחם פעלט נישט קיין גשמויות. אבער דא זענען דא אזוי פיהל אידן וואס דארפן האבן א ישועה, כועג אליהו אביסל ווארטן (אליהו הנביא הוא מלאך ואינו צריך לכלום, לא חסר לו גשמויות, אבל כאן ישנם הרבה יהודים שיצריכים ישועה, מותר לאליהו להמתין קצת).

***

שמועתי מנורן הרמ"ח שבתו של הבית אהרן מקארלין חלתה פעם בחולי אנוש, באותו זמן הגיע לביתו הרח"ק מקאברין זי"ע, והזמין הבית אהרן לסעוד על שולחנו, והזהיר את אנשי ביתו לבל יספרו לו את חומרת מצבה. תוך כדי הסעודה הזכיר לפניו את בתו הזקוקה לישועה. לאחר הסעודה נכנס אליה הרח"ק מקאברין לבקרה ואמר לה, איתא בחז"ל (ב"ב טז): דאבן טובה היתה לוייה בעארו של אברהם אבנו ע"ה שכל חולה הרואה אותו היה כותרפא, ומהי אבן טובה, זו מיצות הכנסת אורחים והיא הכרפאת

תחלואי החולים, ועכשיו אביך מקיים בנו מיצות הכנסת אורחים, הרי האבן הטובה תלויה על צוארו, הסתכלי נא על אביך ותתרפא, וכן היה.

***

בביקורי בארה"ב הייתי אצל הרח"צ רבי שמועליה מאמשינוב זצ"ל, שהיה מכניס אורח באופן מופלא ביותר. באחת ההזדמנויות שאלתי אותו, חז"ל אמרו שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה, ולעיתים כגיע אורח פשוט כוונני, ומגוישים לפניו אוכל שאינו יודע לכוון כוונת או יהודים, אלא אוכל מה שמוגשים לפניו כי הוא רעב, ומבחינה רוחנית אין לאורח שום תועלת מכך. ואתם שקיימתם מיצות הכנסת אורחים הרי גדולה היא מקבלת פני השכינה, אבל מה עם האורח? השיב לו רבי שמועון בנתק לשונו: שאת האורח צריך להחשיב כחפץ של מיצה, כמו לולב שמנענעים עכו.

כשאמר לי זאת נזכרתי בסיפור ששמעתי מאחד הזקנים, שהרח"ק רבי זישיא זי"ע התארח פעם אצל יהודי אחד, כשנכנס לביתו עמד בפתח הבית והתחיל לנישק לעצמו את כפות ידיו. תמוה הבעה"ב ע"כ, וא"ל רבי זישיא, איתא גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה, נמוצא שהוא עתה חפץ של מיצה, ומאחר הוא חפץ של מיצה מנישק לעצמו.

***

רבי ישראל זלמן זצ"ל סיפר לי שהיה פעם אצל הרח"ק הרשי"ב מליובאוויטש זצ"ל, וקודם שנכנס לביתו רצה לנקות את השטייזל [המגפיים] שהיו רטובות ומלוכלכות מפני הגשמים שלא לטנף הבית, היתה שם בתו ילדה בת שש שראתה אותו, אמרה לו בתמימות למה לך לנקות את השטייזל, כאן בבית עדיין מקבלים פני אנשים כפי שהם...

(מזקנים אתבנו)

***

יקוז נא מעט מים וגו' (יו, ד)

היה מעשה באדם נכבד שנחמד מחבירו במעשה שאינו הגון, וכה מובוס היה החמד עד שנכנס החושד לקוי"פ להתייעץ עם האדמו"ר הקדוש (ה"פני ננחם" מגור) זי"ע"א כיצד עליו לנהוג לאור החמד בעצמו מאמר העולם כבדהו וחשדהו.

בראשית דבריו ציטט לו האדמו"ר הקדוש זי"ע"א את נאמרו המחוכם של הרח"צ ר' ברוך מסערט- ויזניץ זצ"ל שאמר שאברהם אבינו ע"ה לימדנו בהכנסת אורחים שאם יש לחשוד באורחים שמוא הם ערבים המשתחוים לעפר רגליהם הנה לחשוד זה מספיק "יקח נא מעט מים". ואילו לצורך לכבדם בהכנסת אורחים הרבה אברהם אבינו בג' לשונות בחרדל וכיוצ"ב, ללמדנו שהיכבדהו צריך להיות במדה מרובה, ולחשדהו די במעט מים. אולם כשראה שלא נתקרה דעתו של הנכנס, יצא מגדרו ואמר, הנני יושב על כסא רם ונישא של האדמו"ר מגור וזמן השנים מסייעים אותי להנות את הציבור בעצה ותושייה, והנני אומר לך בפה מלא שהדבר בו אתה חושד לא היה ולא נברא ויכול אתה לסמוך על דברתי כאילו הייתי נוכח במקום! הדברים עשו על הנכנס רושם גדול ואכן ברבות הימים נתברר לו אמיתות הדברים, אלא שעיקר ההתפעלות היתה מהמדה הגדולה של העין טובה שהביאתו לגלות טפח מכותותיו השמיימיים לעיני בשר.

(כ"ק מרן אדמו"ר מטאלנא שליט"א)

***

יקוז נא מעט מים ורוצו רגליכם (יו, ד)

מביא רש"י מחז"ל כסבור שהם ערביים שמושתחוים לאבק רגליהם. לכאורה תמוה האם באמת יש בעולם טיפשים כאלו שישתחוו לאבק שברגליהם? ביאר הרח"ק רבי יחזקאל משינאנא כוונת חז"ל היא, ערבי הוא כינוי לסוחר. דרך הסוחרים לדמות כי כוחם וחריצותם רובו השתדלותם אחר הממון, יום ולילה לא יעפו ולא יגעו לעבור על פני ימים ונהרות, ולרוץ ברגליהם למרחקים. הוא הנותן להם כח לעשות חיל. זו הכוונה עבודה זרה, שמושתחוים לאבק רגליהם, מאמינים שהאבק שחללו ברגליהם עשה להם את החיל הזה. אולם איש ישראל צריך להאמין שלא בכח

השתדלותו יעשיר, אלא הכל בהשגחה פרטית. זה מזה שחשב אברהם אבינו שהם ערבים שוחרים שתולים באבק רגליהם, שמרוצתם נותנת להם את העושר. לכך אמר להם רחצו רגליכם, הסירו הדמוניות הכוזבות מועינכם. והשענו תחת העץ דעו שאין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים שהוא הנותן לנו כח לעשות חיל. (תחת העץ תחת האילן אילנא דחיי ביצילא דמוהימונתא).

(גדיל תורה בשם הידברי יחזקאל)

***

יקחו נא מעט בים ורוצו רגליכם והשענו תחת העץ (יוז, ה).

שמועתי מוהחסידי הישיש רבי פנחס שרנן ז"ל מנאשי הרה"ק המגיד מטריסק ז"ע שהרב בעל התניא השתדך עם הרה"ק רבי מרדכי המגיד מטערנוביל ז"ע, שבנו הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשארקאס נשא את בתו של האדמו"ר האמוניצי ז"ע. בין חסידי חב"ד לחסידי טשערנוביל היו חיכוכים קשים, והר"מ לא היה אוכל מוהשחיטה של חב"ד, וכשהגיע הר"מ לחתונה הביא עמו שוחט.

הרב בעל התניא ששמוע שהר"מ אינו אוכל מוהשחיטתם של חסידי חב"ד, שאל את הר"מ איך תאכלו עמונו בהחתונה? והשיב הר"מ די פיש וועלן מיר עסן אין איינעם, אבער די יוד וועט מען מיר כון הסתם בריינגען... [את הדגים נאכל ביחד, אולם את המרק כבר יביאו לנו].

אח"כ בעת הסעודה אמר הרב תורה באריכות כדרכו, לאחר כוכן פנה להר"מ באומרו: אולי תאמרו גם אתם משהו, בתחילה סרב הר"מ לומר דברי תורה, אולם כשהפציר בו הבעל התניא שיאמר, נענה הר"מ ואמר: כתיב יוקח נא מעט מים, אין מים אלא תורה (ביק ז:), אביסעלע תורה.

ורחצו רגליכם, וואשט זיך אפ פון אייערע שלעכטע הרגלים. והשענו תחת העץ, איהר זאלט זיך פארלאזן אויפן צדיק הדור (עי' זוה"ק ח"ג קסח).

רמז לו בזה שהוא נגד מוה שדרכו לומר לפני העם דא"ח באריכות בענינים גבוהים, תחת לומר להם העיקר שירחצו הרגלים הרעים, ואת הענינים הגבוהים ישאירו לגדולי הדור.

נענה האדמו"ר האמוניצי, מושם רא"י? הרי כערבים נדמו להם (כדאיתא ברש"י...)

***

ואקוזה פת לוזם וסעדו לככם וגו' (יוז, ה).

שמועתי מפי כ"ק זקני מו"ר הגאון הצדיק אבדק"ק אודווארי זצוק"ל בעמחומ"ס אהלי יעקב, שפעם אחת בא מרן הקדוש אור החיים מוצאנו ז"ע לעיר הבריה בודאפעסט על שב"ק, ויצא הקול שבא צדיק הדור לעיר ובאו הרבה אנשים יראים ושלמים לשלחנו הטהור, ובתוך הבאים היו ג"כ שני אנשים ריקים כדי שיח"י להם מוה לספר אח"כ ולעשות צחוק וליצנות, וכאשר ראו שכל הקהל הולכים לקבל שיריים מוהנאכל שאכל הצדיק הלכו גם הם כדי לעשות צחוק מזה, ואחד מהם זרקו על הארץ, אבל השני אכל את השיריים, ואח"כ כשחזר לבית אביו כל נאכל שהתחיל לאכול תיכף הקיאו, וכן חזר ונשנה בכל יום עד שנפל למושב, והרופאים לא ידעו כדת מוה לעשות שעדיין לא ח"י ענין כזה לפניהם, עד שחקרו אבותיו היכן ח"י מוקדם לזה ונזכרו שמועת שה"י אצל הרה"ק מוצאנו ואכל מוהשיריים התחיל להקיא, ותוכו נכנסו אל הקודש פנימו ושאלו מוה עשה עם בנם שאין יכול לאכול עוד.

הרה"ק מוצאנו השיב להם שלא עשה לו כלום רק מכיון שאכל מוהשיריים אי"א לו לאכול עוד מנאכלות אסורות, דזה הוא כה השיריים דמי שאוכל מומו שוב אין ביכלתו ליקח דבר איסור בפיו שתיכף מוקיאו, ותוכלו לנסות שתלכו אצל מושפחה כשירה ותקחו מושם איזה מאכל ויוכל לאכול, וכן עשו שבקשו מושכנם שה"י איש ירא וחרד לדבר ח"י ונתן להם נאכל כשר ונתנוהו לו ואכלו, וכל המושפחה חזרו בתשובה, ועד היום נשאר מויוצי"ח פה בארה"ב וביניהם אנשים חשובים יראי ח"י וחושבי שמו ח"י, ז"ע ועכ"י.

ועד"ו אמרתי לפרש מ"ש אברהם אבינו (בראשית י"ח ד) ואקחה פת לחם וסעדו לככם אחר תעבורו כי על כן עברתם על עבדכם. ויל"ד מודע אמר וסעדו לככם לשון יחיד ולא אמר לככם כי הרי יש לכל אדם שני לבבות

כדכתיב בכל לבבך. ודברי רש"י ז"ל ידועים, מוגיד שאין יצה"ר שולט במלאכים, אבל הרי הוא לא ידע מזה שהם מלאכי ח"י, ודברינו אי"ש שהשיריים של אברהם אבינו בודאי היו יכולים לפעול שלא יח"י להם רק יצי"ט, ולא ישלוט בהן יצה"ר, וזהו מוה שאמר להם אברהם אבינו ואקחה פת לחם, שאם תאכלו אצלי לחם, אז וסעדו "לככם" זה יפעול אות לטובה שלא יח"י לכם רק לב אחד לדעת את ח"י ולא ישלוט בכם יצה"ר, ולא רק על לעת עתה אלא אף גם אחר תעבורו, וגמור אמור כי על כן עברתם על עבדכם, והיינו שבשביל ענין עבודה זה לבד הייתם צריכים לבוא ביצ"ל קורתי.

(הגה"י רבי שלמה זלמן פרידמן זצ"ל אבד"ק טענקא "כרם שלמה")

***

ויאכלו (יוז, ז).

וצרש"י נראו כמו שאכלו מכאן שלא ישנה אדם מן המנהג. שמעתי שהרה"ק הר"מ ז"ע מגאסטנין אמר צוה"ל אין קאלק האט מען מעהר מחמיר גיוועזין אויף אמנהג וויא אויף א דין (צקאלק החמירו יותר זמנהג מאשר צדין). (א"ח כמאמר חו"ל מנחות דף ל"ב ע"א) ואני אומר הפ"י מנהג ישראל תורה ע"ד מחז"ל (שמור פכ"ח) ציקשו מלאכי השרת לפגוע זמשה עשה הקצ"ה לו דמות אצ"ה זה שאכלו ושמו אללו כו'. ופירש"י ז"ל צ"פ מה שהמלאכים אללו אצ"ה משום שלא ישנה אדם מן המנהג, א"כ נראה. מוה המנהג קבלו ישראל את המורה, וזהו מנהג ישראל תורה, זכו לקבלת המורה, והבן.

***

איה שרה אשתך (יוז, ט).

הגה"ק בעל המ"י הר"מ ז"ע סיפר שהה"ק ר' מיכלי מזלפטשוב ז"ע כשלמד עם בניו פסוק הזה פירש להם כוונת פסוק הזה ויאמרו אליו אי' וכו', דהמלאכים שמעו למעלה זמרום שאצ"ה גדול ומשוב מאוד, והוא רגל זהמרכבה, ויש למעלה זמרום ממנו רעש גדול, ולזה צהיותם עתה ציתו ולא ראו ממנו מאומה כי הסמיר מאוד מעשו ודרכו, להכי אללו לו אי' שרה אשתך וכו' אולי ממנה נראה ונוכל להודע ממדרגת אצ"ה, ע"ז השיב הנה צאהל וכו' היינו שזנועה היא וגם ממנה לא תראו כלום [ואמר בלשון אשכנז הנה צאהל וכו' ופירש"י ז"ל זנועה היא, ס'וועט פין איהר אויך א פייג דערנאייטן] עכלה"ק

***

איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל (יוז, ט)

הגאון החסיד רבי אלעזר מביאליסטוק זצ"ל אחרי פטירת רבו אדמו"ר הקדוש רבי מנחם מנדל מוקאצק ז"ע לא ידע אנה לפנות, אם להשאר אצל בנו הרה"ק רבי דוד זצ"ל או לנסוע אל רבי אחר, מכיון שהרה"ק רבי דוד לא נהל עדה ולא אמר "תורה". כך סובב בקאצק ימים אחדים אחזו מחשבות. באחד הימים נפל בדעתו, להכנס אל הרבנית מוקאצק ע"ה, אולי יודע מונגה דבר מוה אנה יפנה, ברם, רגליו הוליכוהו אל חדר הרה"ק רבי דוד זצ"ל. כשראה אותו פתח הרה"ק רבי דוד זצ"ל ואמר: "רש"י ז"ל אומר על הפסוק כתיב "איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל (בראשית יח, ט) ופירש רש"י זנועה היא.

וקשה, למאי נפקה מוניה. "אלא דע" אמר הרה"ק רבי דוד לרבי אלעזר "כי בשעת בריאת העולם קטרגו המלאכים ואמרו, מוה אנוש כי תזכרנו, אמר להם הקדוש ברוך הוא חכו מעט ותראו שיבוא אדם אחד ושמו אברהם, ובעבורו היתה כדאית כל הבריאה. כאשר בא אברהם אבינו עליו השלום ונשתלם, הלכו המלאכים לראותו ולא מוצאו בו כפי שדיכוו, כי ראוהו מתעסק בשוורים. אמרו, אם כן נלך ונשאל לאשתו, אולי מונגה נדע מוה טיבו, ועל כך השיב להם אברהם אבינו עליו השלום "הנה באהל", זנועה היא ומיניעה עיננה ולא תדעו כלום". כאשר שמע הרה"ק רבי

אלעזר "תורה" זו, והבחין שתפס הרה"ק מהר"ד זצ"ל כחשבתו, אמר:
אם כן אתם רבי! ונשאר בקוצק. (הרה"ח רבי נח וינטרויב ז"ל "בישישים חכמה")
***

ויאמרו אליו איה שרה אשתך (יוז, ט).

פ"ח שמע מפ"ק הגה"ק בעל החי" הרי"מ זי"ע שאמר על פסוק
זה דהנה ידוע דהי' מחלוקת בין דהמע"ה ודואג, שדואג אמר לא
יבוא עמוני וכו' וע"כ אסור לבוא בקהל ח"ו, ודהמע"ה אמר עמוני
ולא עמונית דעל דבר שלא קדמו אהם בלחם וצמיס וכו' ואין
דרכה של אשה לקדם וכו' (עי' יצמות ע"ז ע"ז ע"א) והנה דרשו ז"ל (ב"ר
פ"ט) עמ"ש שחי בנותיך הנמנאות וכו' ללוט ניאל בזכות דהמע"ה
שינא ממנו, ולפי"ז זה תליא ציה, אם דרכה של אשה לקדם לאורחים
או אין להניל ללוט בשביל דהמע"ה וכמ"ש דואג ח"ו, אבל אי אין
דרכה של אשה לקדם אי"כ שפיר מותר לבוא בקהל ושפיר מה"ט
יש להניל ללוט, וז"ש אי' שרה אשתך וכו' למה לא קדמה לנו
בלחם ומיס הלל אורחים אנו, והשיב הנה צאולה וכו' ופירשי' ז"ל
כנועה היא וכו' היינו דאין דרכה של אשה לקדם וכו' וזכח הזה
הלכו שוב אח"ז להניל ללוט עכ"ל. (שם שפי קודש)
***

ותצווק שרה בקרבה לאמר וגו' (יוז, יב).

בתו של הרה"ק ר' שמואל נוקאמינקא ז"ל היתה עקרה, נזדמן פעם אחת
לעיר קאמינקא הצדיק ר' רפאל מבראשיד זצוק"ל, ור' שמואל לא היה אז
בביתו, נמלכה בתו והלכה להצדיק שיברך אותה בזש"ק, אמר לה הצדיק:
סגולה לבנים היא שמוחה. וכשבא הרה"ק ר' שמואל לביתו סיפרה לו בתו
את דברי הצדיק, אמר לה, דבר זה אנו למודים מן התורה, ומן הנביאים
ומן הכתובים. מן התורה דכתיב ותצחק שרה ואח"כ ידה את יצחק, מן
הנביאים דכתיב רני עקרה, ומן הכתובים שנא' אם הבנים שמוחה. שאלה
הבת כיון ששרה צחקה לשם סגולה למה זה התרעם הקב"ה עליה,
השיב לה אביה שסגולה צריכים לעשות רק כשהצדיק מובטח, אבל
כשהקב"ה בעצמו מובטח אין צורך בסגולות, וזה היה חטאה.
***

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא זושכת את בנך
את יוזידך (כב, יב).

נראה לפרש כי יש הפרש בין ירא את אלוקים ובין ירא אלוקים,
כי את אלוקים היינו מפני הבא את אלקים היינו מעונש, אבל ירא
אלוקים היינו מרוממות, והנה באיוב נאמר ירא אלוקים, וכן אמר
הש"ת להשטן, אעפ"כ אמר השטן החסם ירא וגו' נתנסה, וכן היה
קטרוג על אברהם כידוע, ולכן נתנסה ונתגלה שאינו מיראת העונש
דאין לו עונש גדול מזה בטבע שיחוט בעצמו בנו יחידו פרי אשר
נחנט למאה שנה, והיינו עתה ידעתי כמו הודעתי כי ירא אלקים
דייקא אתה מרוממותו ולא מיראת העונש, הואיל ולא חשך וגו'
(ישמע משה)
***

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא זושכת את בנך
את יוזידך (כב, יב).

נראה לפרש ביאור הדבר כי ידוע שמשזיעין אותו אפי' כל העולם
אומרים עליך לדיק אתה הי' צעיניך כרשע ובסמ"ק מונה בין הלאוין
שלא להיות לדיק צעיניו שנאמר אל תאמר צדקתך עיי"ש, ושמעתי
בשם לדיק אחד שאמר אפי' יאמר לי הש"ת בעצמו שאני לדיק
שצדאי אני מאמין כי אמת הדבר הינו צאותו רגע שאומר הי' אבל
ברגע שאח"ז שוב יוכל להיות ח"ו שאינו כן כי יש קונה עולמו
בשעה אחת ויש להפך חלילה וע"ד שאמרו המקדש אשה ע"מ שאני

רשע אפי' כל ימינו היה לדיק הי' מקודשת, וע"כ אפי' אם שמעתי
מפי הש"ת עצמו שאני לדיק ברגע שאח"ז לא הייתי מחזיק א"ע
לדיק ע"כ שמעתי, וזהו עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, כלומר
ברגע זו ידעתי אבל ברגע שאח"ז כזיכור אני שולל הידיעה שאינו
מזדקק לצחירה.
(ייטב לב)

***

את בנך את יוזידך (כב, ב).

מדוע היה הקצ"ה צריך להדגיש בפני אברהם אבינו בנסוף ל"את
בנך" גם "את יוזידך"? וי"ל דהש"ת רצה להגדיל את נסיונו של
אברהם. הרי צדאי היה יכול אברהם אבינו להאמין כי גם אם
יעלה לעולה את בנו יצחק, עדיין יכול הקצ"ה לתת לו בן נוסף
בדרך נס, כשם שנולד יצחק לעת זקנותו, על כן אמר לו הקצ"ה
בנך יצחק הוא יוזידך, שוב לא יהיה לך בן נוסף ובהקרבנו של
יצחק לעולה הנך מקריב את כל זרע ישראל ואת כל זה קיבל
אברהם אבינו בשמחה ועמד בנסיון.
(שפת אמת)

***

ואת האנשים אשר פתחו הבית הכו בסגורים מקטן ועד גדול
וילאו לביצוא הפתחו (ט, יא).

הרב הגאון ר' ליביש ריקער שליט"א, סיפר כי זקנו אבי אמו, היה שמו
ר' מוענדלי שנקר, שהיה לו בית מוסחר יין. בימים ההם כל היישיש היה
שייך לשלטונות וסוחר היישיש לא היה רשאי לקחת נושלותו אחר, אבל
היישיש של השלטונות היה חלש מאוד והיה צריך להיות לו בבית מוסחר
גם יישיש חזק, לכן לקח חבית יישיש חזק אצל אחד שלא מוזשלתו.
הלכו אחרים ומוסרו אותו לשלטונות, שישיש לו יישיש מוקום אחר. ויהי
כאשר ראה ר' מוענדלי שהשוטרים כבר באמצע הדרך ואין פנאי לקחת
מושם את היישיש החזק, רץ תיכף אל הרה"ק רבי משה סטעניצער זי"ע
(מגדולי תלמידי החוזה הקי' מליובלין זי"ע). בקובלנא שח"ו יעשו אותו עני ורש. פתח
רבי משה פי קדשו ואמר: "ואת האנשים אשר פתחו הבית הכו בסגורים
וילאו לביצוא" (ט, יא). וכן הוזה, שבדקו אפילו את התבן שעל המוטה, ואילו
את החבית הזו שעמודה לנגד עיניהם, לא ראו. ויהי לפלא. (אגרות החן)

***

ויהי אזור הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם (כב, א).

שמועתי מוכ"ק אמו"ר (הרה"ק רבי יעקב דוד מראדומסק) זצ"ל, שאחרי
פטירת הרבי הזקן הרה"ק רבי יצחק מווארקי זי"ע, לא רצה בנו הצעיר
הרה"ק רבי מנחם מוענדיל מווארקי זי"ע להנחיל עדה קרוב לשנה. פעם
אחת נסע בעגלה ואתו עמו זקני הגה"צ רבי יצחק אייזיק יו"ט זצ"ל
מוורשה, עם עוד מגדולי החסידים.

לפתע פתח הרה"ק מווארקי את פי קדשו ואמר: כתיב (ב, ז) "והעלהו
שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר אליך", וכתיב (שם ז) "אל תשלח
ידך אל הנער". מן השמים רצו מאברהם אבינו ע"ה שיעלה את בנו
לעקידה, ומן השמים אף רצו שלא לשחטו. היינו, רצו שני הפכים בענין
אחד. על זה – הסביר רבי מנחם מוענדיל – אמרו בשמים (שם כב, ב) "ויהי
אחרי הדברים", הלאי שכבר יהיה אחרי הדברים האלה.

מיד כששמעו החסידים 'תורה' זו מונגה, אמרו לו 'מוזל טוב', כי הבינו
מדבריו כי הוא בעצמו המנחיל ובכך רצה להבהיר להם, שבאמת צריך
לברוח מן השררה ובאמת העדה צריכה מנח"ג, כדכתיב (פנחס כג, ז) "ולא
תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה", ועל זה נאמר "אחר הדברים
האלה", שיהיה כבר אחר הדברים האלה.

כאשר באו וסיפרו להרה"ק רבי מנחם מוענדיל מוקאצק זי"ע שהרה"ק רבי
מנחם מוענדיל מווארקי זי"ע מנחל עדה והיו אצלו בחג השבועות כשלושת
אלפים איש, שאל אם נתן לכל אחד שלום בידו, והשיבו לו: "הו"ו אמר
הרבי מוקאצק: "אם כן, הוא רבי, אם נתן יד לשלושת אלפים איש ולא
נעשה מצורע, סיכון שהוא רבי".
(אגרות החן)

***

הוסיף זקיני ושאל אותי מה עוד למדתי בחדר. אמרתי, שספר לנו הרבי, שהקב"ה נגלה למשה בסנה ואמר לו שהוא שולח אותו להוציא את בני ישראל ממצרים, ושילך לבשר את בני ישראל שיגאל אותם מגלותם במצרים. אמר משה רבינו להקב"ה (שמות ג, יא). "מי אנכי כי אלך אל פרעה, וכי אוציא את בני ישראל ממצרים". הסביר הרבי, שמשה רבינו אמר מהן הזכויות של בני ישראל שיוציאם הקב"ה ממצרים בניסים ונפלאות. שאלתי את הרבי: וכי יתכן שמשה רבינו, שהמליץ תמיד טוב על בני ישראל, יאמר עליהם כך?!

אמר לי זקיני: קושיא טובה שאלתו ודאי ונכון הוא, שרעיא מהימנא של בני ישראל לא יאמר דברים כאלו, ופירוש הדברים כך הוא: משה רבינו ידע, שעתיד הקב"ה לפדות את ישראל גם לפי מצבם העכשווי שאינם ראויים לגאולה, ורצה לשמוע מפי הקב"ה שיגאלם באיזה מצב שיהיו, אף אם הם בשפל המצב, רח"ל. כי דבריו של הקב"ה וכתבתם בתורה, יהיו הכנה לדורות העתידים, שיהיה פתחון פה לצדיקים מליצי יושר בכל דור ודור, לבקש על ישועתן של ישראל בכל מצב שיהיו.

עוד ספרתי לזקיני, שהרבי ספר, שמשה אמר (שם ד, א). "הן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי, כי יאמרו לא נראה אליך ה', ונענש על דבריו אלו שדיבר על בני ישראל. שאלתי את הרבי: הרי נראה מדבריו, שלא התכוון לדבר בגנותם של בני ישראל, אלא מגודל ענוותנותו אמר שבני ישראל יודעים שאינו ראוי להיות שליחו של הקב"ה, ואם כן למה נענש גם קושיא זו תירץ לי זקיני ז"ל. וכך אמר: על אף שזו היתה כוונתו כשאמר שלא יאמינו לו בני ישראל כי נראה אליו ה', בכל זאת נענש משה בצרעת, להראותו, שבשעה שעל האדם להיות מנהיג וראש על בני ישראל אל לו לנהוג בענוה...

כל זאת אמר לי זקיני אז בהיותי ילד קטן - ספר מרן מהרי"ד ואמר לי: אתה תהיה מנהיג בע"ה, ומן הראוי, שתדע דרכי הנהגה, להמליץ טוב על ישראל!

הוא עלה והתעלה במדרגות הקדושה, ממעינות אבותיו שאב עוד ועוד כממעין המתגבר. וברבות השנים זכה הוא להמשיך את דרכם בהנהגת שושלת בעלזא המפוארת. (באהלי צדיקים ב')

***

משחר נעוריו הכשיר עצמו לתפקיד נעלה זה, כפי שהעיד על עצמו: בפטירת זקיניו כ"ק מרן מהר"ש זי"ע בכ"ז אלול, ג' ימים לפני ר"ה, כבר הגיע 'עולם' גדול על ראש השנה, וממילא נשארו שם כולם, וביום הדין נעשה אביו כ"ק מרן מהר"י, רבי במקומו, אך לא היתה בכך כל הוכחה אם יבואו הקהל הלאה אל אביו כ"ק מרן מהר"י, וסיפר ששיער, שיתכן כי באים הם מפני ההרגל עוד מימי זקיניו מהר"ש ז"ל, ולא מפני שקבלו עליהם את מרותו של אביו. כל ימי החורף לא נהגו לבוא הרבה חסידים, ואפילו בפסח הרי בכל שנה אין 'עולם' גדול בבעלזא. ובהתקרב ימי חג השבועות רצה כל אחד כבר לדעת מה יהא, וגם כ"ק מרן מהרי"ד סיפר שהוא היה סקרן לדעת מה יהא, הוא היה אז בשנות ילדותו, והיה לך בהלעפר (אברך) שהיה מביאו מהחיידר, וציוו כ"ק אא"ז מרן מהר"י שבכל פעם בשבוע מהחיידר יכניסו אותו תחלה אליו ואח"כ ילך אל אמו.

והיה שם שני דרכים להיכנס לחדר אביו, הדרך הא' מהרחוב, והב' דרך ה"גרויסע שטוב" (החדר הגדול) שהיה פתוח לביהמ"ד, ואז היה לפני חג השבועות בשלשה ימי הגבלה, והוא היה סקרן לדעת אם הגיע עולם וגם האברך רצה לדעת, העבירוהו דרך ה"גרויסע שטוב" שלידי הביהמ"ד ע"מ לראות את גודל ה'עולם' שיש שם, וב"ה היה הביהמ"ד מלא עד אפס מקום ואף לא היה להם מקום לעבור והוצרך מלווהו להגביהו עליו,

כאשר ראה הציבור ועשה לעצמו חשבון שעוד יגיע הזמן שהוא יצטרך להנהיג את הקהל פחד גדול נפל עליו, וסמרו שערות ראשו בהעלותו על לבו, שבבוא העת יצטרך להיות מנהיג לאלפי ישראל, ומי יודע אם יהיה ראוי לכך... ואחזו פחד עד ששערות ראשו התרוממו, ובחשבו כי דמיון מתעתע בו, אולם, כשאחזו ב"יארמולקע" שלו, הרגיש שאכן התרומם על קצות שערותיו...

הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא נולד בשנת תרי"ב-י"ד כבן שני לאביו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע. ולאמו הצדקנית מרת רבקה מרים. ונקרא בשם יששכר דב ע"י סביו הרה"ק מהר"ש זי"ע, על שם חותנו הגאון הצדיק רבי יששכר דב רמר"ז, אב"ד סקאהל, בנו של הצדיק המקובל רבי יהודה זונדל רמר"ז, מגדולי חכמי הקלויז בברודי.

בהגיעו לפרקו נשא את בת הרה"ק רבי ישעי' משולם זוסיא בהרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע.

בשנת תרנ"ד עלה למלא את מקום אביו כמנהיג עדת חסידי בעלזא וכעומד בראש תנועת "מחזיקי הדת". המוני חסידים מכל רחבי גליציה ומחוצה לה הסתופפו בצילו. נודע כגאון עצום בתורה וכלוחם מלחמות ה' במשכילים וכי"ב.

בעוד שעד אז סברו צדיקי גאליציה, שרק האברכים צריכים לעסוק בחסידות, ולבחורים די בלעסוק אך ורק בגפ"ת וש"ע, היה מרן מהרי"ד הראשון שקירב את צעירי הצאן - בחורי החמד לעסק החסידות, ועודד בכל עוז הורים לשלוח את בניהם לנטיעות לרבים, בהבינו שזהו צורך השעה וצורך הדור בימים ההם, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

נתבקש לשיבה של מעלה ביום כ"ב מר חשון תרפ"ז ומנו"כ בבעלזא.

***

כבר בשנות ילדותו ניכר בו כי לגדולות נוצר והרבו להשתבח ולהתפאר בו. אמו, שהיתה בעלת צדקה מופלגת, התיפחה פעם בבכי בערב שבת. פנה אליה בעלה הצדיק ושאלה לסיבת בכיה. השיבה לו, כי נותרה ללא כסף ואין בידה לחלק לעניים קודם הדלקת הנרות, כדרכה כל הימים. אמר לה בעלה הצדיק: "אם תפקידי אצלי משכון אלוה לך כסף". הביאה הרבנית משכון, מסרתו לידי בעלה וקיבלה תמורתו כסף כדי לחלק לעניים.

נענה בעלה הצדיק ואמר: "אם מדליקים נרות באופן כזה אין פלא שיש ילדים כאלו", ובידיו הקדושות הצביע על בנו מרן מהרי"ד. הרבנית התפללה תמיד לה' כי יברך אותה בבנים צדיקים, ותפילותיה אמנם נתקבלו במרום. הילד היה קדוש מלחם. בגיל רך ביותר כבר היה שונה משאר בני גילו ביראת החטא שלו ובחשקו העז ללימודים.

(אדמורי בעלזא)

***

כ"ק מרן מהרי"ד, בנו השני וממלא מקומו של כ"ק מרן מהר"י, נולד כארבע שנים לפני פטירת זקיניו הגדול כ"ק מרן מהר"ש זי"ע. חיבה יתרה נודעת היתה לו, לרבי ישכר דב, אצל סבו הקדוש, והוא הרבה להשתעשע איתו.

בערוב ימיו, כבדו עיניו של מרן מהר"ש מזוקן. פעם אחת שמע קול צהלת ילדים משחקים, והבחין ביניהם בקולו של נכדו החביב. הוא שלח לקרוא לו, והושיבו על ברכיו ואמצו אל לבו. כך שוחח עמו זמן מה ברוב חיבה. לאחר מכן, שאל מרן רבי יהושע אה בנו הקטן: מה אמר לך סבא? אינני זוכר השיב הילד בן הארבע. מאז שאלו אביו פעמים מספר בהזדמנויות שונות לתוכן שיחתם, ביום שנכנס בו לעול המצות, וביום החתונה, ותמיד ענה שאיננו זוכר מאומה.

בשנת תרנ"ד עלה רבי ישכר דב על כס הרבנות בבעלזא לאחר פטירת אביו הקדוש. בתום ימי השבעה, ערגה נפשו ללמוד התורה, שאסור היה בו שבוע ימים. בהשתוקקות עזה פתח חומש שמות והחל לעיין בו. לפתע אורו פניו, והוא אמר בשמחה: כעת נזכרתי מלה במלה מה אמר לי זקיני הקדוש בהיותי בן ארבע!

והוא ספר למקורביו: זקיני שאל אותי מה למדתי בחדר. אמרתי, שלמדתי היום על משה רבינו שהיה רועה צאן יתרו. פעם אחת ברח שה, ומשה רץ אחריו עד שהגיע לבאר מים והשה עמד לשתות. אמר משה: לא ידעתי שברחת מפני הצמא, כעת בוודאי עיף אתה. הרכיבו על כתפיו, והחזירו לעדרו. אמר הקב"ה: "יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, חייך שתרעה את צאני ישראל".

לימים בקבלו את ההנהגה אמר כה גדול היה הרעד שחשתי באותה שעה! היום הפטיר בענותנותו כבר הנני רבי, ויש לי חסידים... "זוי נעמטמען האנט די פחד", מנין אקח פחד כמו שהיה לי אז! אביו הקדוש מרן מהרי"י רמז כבר בצעירותו רמזים שונים על עתידו הגדול. ביום היותו בר מצוה אמר לו: "בני! כעת עומד אתה לידי כשאני מתפלל, יבוא יום, שאעמוד אני לידך..." (כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א)

***

סיפור ששמעתי ממקור ראשון, מהגה"ח רבי יהושע פאלאק מהערמנשטאט זצ"ל [בעמח"ס 'ברא מזכה אבא', והשאר עוד חיבורים רבים בכת"י], שבאחת מנסיעותיו אל רבו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע עבר דרך ליעונסק והשתטח שם על ציון המצוינת של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, כשקיבל את פני הרבי, שאלו המהרי"ד השתלשלות טלטולי הנסיעה (שבאותם ימים היתה קשה מאד כידוע), הלה פירט לו הכל ובין הדברים סיפר גם שהיה על קברו של הרבי ר' אלימלך זי"ע. מששמע כן המהרי"ד התחיל לספר לו מעשה שהיה: כשנה אחר פטירת הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע התאספו גדולי חסידיו אחרי שהשתטחו על קברו, וגוללו את צערם שאין להם רבי לנסוע אליו, כי איך ימצאו עתה רבי שישגי אפס קצוהו מקדושתו של רבם הקדושת לוי, לפיכך נמנו חלק מהחסידים וגמרו שלא יקבלו עליהם מרותו של שום צדיק, רק יתאספו כל שנה ביומא דהילולא של רבם ובכך להתחזק בעבודתו, אולם אחרים חלקו ואמרו שחייבים לבחור ולמנות עליהם רבי שחי בעולם הזה, כי אי אפשר לעבוד את ה' בהתלהבות בלא רבי ומורה דרך. וסיים הרה"ק מבעלזא "אחרי שנים ראו כולם שהכת השניה צדקו בדבריהם, כי אלו נשאו דבקים בדרכי החסידות, משא"כ אותם שלא קבלו עליהם מרותו של איזה צדיק נתקררו ועזבו את דרך החסידות" (מפי ספרים וסופרים)

***

פעם באו קבוצה 'מסלתה ומשמנה' של חסידי טשורטקוב והוסיאטין לשבות אצל הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע בעת ששהה במרינבאד, כשנכנסו לקבל 'ברכת שלום' הציגם המשמש שאָלו הם החסידים שבאו לשבות כאן השבוע, נזף בו מהרי"ד ואמר "כשמגיע איזה גביר מהעיר 'פעסט' אתה מודיע לי כמה ימים קודם שהוא אמור להגיע, ואילו אנשים חשובים כאלו אין אתה אומר לי כלום לפני כן...". השתעשע עמם המהרי"ד למשך זמן מה, ולאחד מהם שאל אם הוא מקפיד על הטבילה בשבת בבוקר, השיב לו הלה שמכיון שהמקוה רחוק מאד מביתו לכן אינו יכול לטבול, הגיב מהרי"ד ואמר "כמו בימות החול אי אפשר ליום בלא תפילין, כמו כן אי אפשר ליום השב"ק בלא מקוה" (מפי ספרים וסופרים)

***

כמו שאמר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע ששמע מאביו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע משמיה דהרה"ק היחווה' מלובלין זי"ע, דמלבד מה שבטבע מועילה החזרה לזכרון יש בה גם סגולה שיזכור תלמודו ויחקק היטב בזכרונו. ונראה הכוונה, שע"י חזרה בפרק זה זוכה לזכור גם את כל הדברים האחרים שלמד מכבר, כי אם היתה החזרה עצה טבעית לא היתה מועילה אלא על מה שמספיק לחזור ותו לא.

עוד זכור אזכור מה ששמעתי מהגה"צ רבי דוד צבי שנעעבאלג זצ"ל דומ"ץ ויוניץ, שבבחרותו זכה לפגוש את הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע בהיותו בעיר ראצפערט בזמן מלחמת העולם הראשונה כשהוצרך מהרי"ד לברוח ממקום מגוריו, כשנכנס אל הרה"ק מבעלזא שאלו אם הוא לומד ומה הוא לומד, משהשיב ונקב לו את המסכתא שהוא עוסק בה שאלו המהרי"ד אם הוא גם רגיל לחזור על תלמודו, לא השיב לו הגה"צ מאומה כי באמת באותה עת סמך הרבה על זכרונו הנפלא ולכן התרשל מלחזור כ"כ על לימודיו, נענה אליו הרה"ק מבעלזא ואמר "מיינ קינד, נישט גי'חזר'ט איז נאך ערגער ווי נישט גילערנט. א פלא, לערנען לאזט נאך דער בעל דבר, חזר'ן לאזט ער נישט!" [בני יקירי, הלומד ואינו חוזר הוא גרוע יותר ממי שאינו לומד כל עיקר, והוא דבר פלא, כי היצה"ר מניח לאדם שילמד אבל אינו נותן לו לחזור על

תלמודו. ויש מספרים שאמר מהרי"ד כן על עצמו, שהיצה"ר נותן לו ללמוד ולא לחזור, ואינו מסתבר אלא נראה יותר כפי הגירסא ששמעתי מפי הגה"צ זצ"ל].

[מענין לענין, שמעתי מאבי מורי הרה"ג מוה"ר רבי יוסף יהושע פרידמאן זצ"ל שנכח פעם בעת ששאל מהרי"ד מבעלזא זי"ע בחור ישיבה מהונגריה מהו סדר לימודו, וענה הבחור שאינו לומד כסדרי הישיבה אלא לומד בפני עצמו הוראה וכדו', נענה אליו המהרי"ד ואמר "תדע, שאם לומדים את הענינים הנלמדים בישיבה זו סייעתא דשמיא גדולה להצלחה!"] (מפי ספרים וסופרים)

***

בימי הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, היה ראש הגבאים שעל פיו ישק כל דבר - יחסן גדול ובעל כשרון מופלג, והוא היה מכריע בכל דבר קשה. זקני החסידים לא הביטו עליו בעין טובה ופעמים רבות היו להם טענות קשות על התנהלותו, ולכן שלחו משלחת חשובה ומכובדת של זקני וחשובי החסידים אל הקודש פנימה כדי לבקש מאת הרבי שייעביר את משרת הגבאות לאדם אחר במקומו, נענה מהרי"ד והשיב "כשאני לקחתי את הגבאי שיהא למשמש היה הוא תלמיד חכם יחסן ובעל כשרון, ואם לדעתכם שינה עתה מדרכיו והתקלקל נמצא שמקום זה גרם לו להשתנות לרע, ומדוע א"כ אחילפו במשמש אחר שגם הוא יתקלקל לבסוף...!".

***

פעם אחת נתן חשוך בנינים ל"ע פתקא להרה"ק מהרי"ד זצ"ל שיוושע בכך זכר, ושאל את הרה"ק למה לא תיקנו אנשי כנסת הגדולה בתפלת שמונה עשרה, תפלה על בנינים, וענה לו הרה"ק, יתכן שרמוזה תפלה זו במודים אנחנו לך, שאומרים מגן ישענו אתה הוא לדור ודור, נודה לך ונספר תהלתך, אפשר לרמזו שמתפללים שלדור ודור נספר תהלתך, שנזכה לבנינים ולדורות שגם הם יספרו תהלתך. (שיח זקנים" ח"ג)

***

דיברו פעם נכבדות לאחד מצאצאי הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע לבוא בקשרי שידוכים עם משפחת אחד מצדיקי הדור, מגדולי בעלי היחס שזכה ותורה וגדולה עלו והתאחדו על שולחנו. כשמע מהרי"ד סירב לאותה הצעה ואמר: "רוצה אני שבקומו בבוקר ישא נכדי עיניו למרום בתפילה לבורא כל העולמים ויעתיר עבור פרנסתו ועבור פרנסת אנשי ביתו, ואילו יהיה סמוך לשולחן חותן עשיר, חוששני שישכח שהוא זקוק לעזרת השי"ת".

***

לפני שעלה פעם הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע על רכבת ושרר בתחנה דוחק עצום ובהלה, ניגשה אליו אשה אחת ובקשה "דער רבי זאל פועל'ן משיח זאל שוין קומען" [יעתיר ויתפלל נא הרבי שמשיח יבא כבר, ויאמר די לצרותינו, כי א"א לסבול את המצב הקשה], השיב לה: "לא כך יבוא משיח... הוא לא יבוא בהלה, אלא בנחת, בשעה שיהודים יהיו עסוקים בעבודתם ובפרנסתם".

***

אמר פעם הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע בנועם שיחו אודות מנהיגי עדות חסידים ברוסיה, שאילו היו מחלקים יותר 'קוגעל' היו פחות 'בולשביקים' מאחינו בני ישראל, היינו שפעמים שיש ממש במעשים חיצוניים וגדולה השפעתם לקרב רחוקים ולשמור קרובים שלא יתרחקו. בנו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע אמר: "אצל זקני מהר"ש זי"ע לא הניחו אף לאברכים לבוא כי אם למבוגרים שבהם, והטעם היה שמקודם יש לצעירים למלא כריסם בש"ס ופוסקים ורק אח"כ לעסוק בחסידות, אצל בנו מהרי"ד זי"ע כבר התירו לאברכים להכנס בשערי החסידות, אך עדיין נפקד מקום הבחורים, כשראה אבי הקדוש שהדורות מתמעטים והולכים באו גם הבחורים ונתבצר להם מקום חשוב אצלו, אולם אלי יבואו גם הטף", והוא כענין הנ"ל שדאגו הצדיקים להמשך שלשלת הדורות ופעלו עבור זה בכל כוחם. ואכן נודעו כמה סיפורים על הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, שהיה עסוק מאד בקירוב הצעירים ושמעתי מאבי מורי ז"ל עובדא בבחור

אחד שנכנס בקודש פנימה בעוד תור ארוך משתרך בחוץ, אך הרה"ק מבעלזא לא שת לבו לזאת ונכנס עם הבחור לשיחה, אם זוכר את אביו שהיה מחשובי ה'יושבים', ועוד כהנה וכהנה, והנה הבחור בא לקבל ברכת פרידה טרם נסע למדינת הונגריה, ודרך המלך ליסע שמה היה ברכבת, אך דא עקא שחנייתה היתה בעיר הגדולה וינה, ואין זה מקום לבחור בן טובים מבני עליה שבחסידים, על כן ישב עמו הרה"ק מבעלזא למצוא דרך אחרת למסעו בפרטי פרטים. והוא פלא איך מסר מזמנו למצוא מסילות לצעירים למען יעמדו ימים רבים.

(מפי ספרים וסופרים)

***

אדמו"ר רבי ברוך מסערט ויז'ניץ זצ"ל, שחותנו בזו"ר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זצ"ל הראה לו קונטרס בכת"י של המהרש"ם מברעזאן זצ"ל שכתבו ונתנו לאחד מתלמידיו הקרובים ביותר, ובו נר"ג בהלכה ומיישב אחת לאחת את כל מה שהוקשה עליו בדרכי תשובה, ויעויין בהקדמה שם, ובסוף קונטרס זה הוסיף הגאון מברעזאן זצ"ל וכתב "ומה שאני מיקל יש לי טעם בזה", וידוע לו הטעם.

לשאלת כ"ק אדמו"ר מסערט ויז'ניץ זצ"ל מהו הטעם הידוע, השיב הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זצ"ל דכוונת הגאון מברעזאן זצ"ל היא לכך, שכשהיה אברך בא לזקינו הרה"ק שר שלום מבעלזא זצ"ל להתברך מפ"ק, ויחד עמו נכנסו עוד ב' אברכים. מנהג הרה"ק מבעלזא היה שחגר חגורה מיוחדת לפני קבלת הקיטלעך. כשנכנסו שלושת האברכים קם הרה"ק מבעלזא ממקומו לחגור עצמו כמנהגו, ובעת שהידק החגורה נאנח ואמר בזה"ל, מה יהיה, כל אחד ואחד מוסיף חומרות על חומרות, מתי יבוא אברך ת"ח ויפסוק שמעתא אליבא דהלכתא ע"פ האמת בלי חומרות יתירות. ואחר מכן התישב על מקומו וקיבל הפתקאות וברכם לשלום ונפטרו מלפניו.

כשיצאו החוצה שאל הרב מברעזאן את אחד האברכים לעיסוקו לפרנסתו, והשיב לו שהוא סוחר בעצים, אז פנה לשני ושאלו ג"כ אותה שאלה, והשיב לו האברך השני שהוא סוחר בתבואה. כששמע זאת הרה"ק מברעזאן לעצמו, א"כ צריך לומר שדברי הרה"ק מבעלזא כווננו אלי, שכן אני הוא היחיד המכהן כמו"ץ ותורתי אומנותי, ע"כ גופא דעובדא. ומיני אז קיבל עליו הרב מברעזאן לייגע את עצמו לברר ההלכה כדי לאסוקי שמעתא בכחא דהתירא.

(אהבת יעקב)

***

שמעתי מהרה"ח ר' אלי' האראשאווסקי מהאלאשיץ: פעם אחת הגיע בחור מגרמני' ממחוז פריסן אל הגה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע שהיה אז בהאלאשיץ, ושבת את שבתו בחצרות קדשו. והדברים היושבים על ליבו שישאר ללמוד שם, והסכים לזה. אחר זמן חלה הבחור ל"ע, והיושבים טפלו בו במסירות עד שנתרפא. אביו של הבחור בא לבקר את בנו, והביע את תודתו המרובה להרה"ח ר' אלי' האראשאווסקי הנ"ל, שהתמסר במיוחד לבנו, ואמר לו שבשכר מעשהו הטוב, יספר לו מעשה מרבינו, שאינו ידוע, וסיפר כך:

בקיץ שנת תרע"ד לפני מלחמת העולם נסעתי ללעמבערג ואכלתי שם בבית מרזח, ושם היו גם כמה חסידים בעלזא, ונדברו יראי ה' איש אל רעהו מדאגות שונות שהיה להם, ונמנו וגמרו לנסוע להרבי. ואני הקשבתי לדבריהם ותמהתי בנפשי, מה זה רבי' שנוסעים אליו עם דאגות, האם זה מין אדוואקאט טוב? וכששאלתי את החסידים הסבירו לי, שרבי הוא צדיק שמתפלל להשי"ת כו', וכששמעתי זאת נסעתי ג"כ להרבי. הגעתי לשם בלילה ורציתי להנסע עם פתקא, אבל לא נתנו לי להכנס עד למחרת, ויהי למחרת כאשר אך נכנסתי לרבי [הרה"ק מהרי"ד] נשתנה צורתו של הרבי ואחותו כעין פחד, וקם ממקומו ויצא לרגע מחדרו. כאשר חזר אחר איזה רגעים אמר לי: אל תתמה על שנשתנה צורתי, דע כי אבי זצ"ל [הרה"ק מהרי"ד] אמר לי, שכאשר יבוא אצלי יהודי מפרייסן, אדע שאז מתחילין חבלי משיח, וכיון שבאת מארץ הזאת, נבהלתי. ואכן בקיץ של השנה ההוא, שנת תרע"ד, פרצה מלחמת העולם הראשונה. (אדמו"ר מהרי"ד מפשעווארסק זצ"ל, יג אורות ח"ב)

***

הוא ישלח מלאכו לפניך ויגיד לך (כד, ז)

סיפר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע: החוזה הק' מלובלין ז"ע חזר פעם בערב שב"ק עם כמה מתלמידיו מאיזה עיירה רחוקה מביתו מברית מילה שכובד בה בסנדקאות, ויהי בהיותם בדרך נכנסו הסוסים לביצה אחת והחלו לטבוע בבוץ בלי יכולת לצאת משם, ניסו החסידים להוציאם בדרכים שונות אך ללא הועיל, לא ידעו החסידים לטכס עצה, בעוד חששם גובר שלא יבואו ח"ו לידי חילול שבת, שהרי היו עדיין רחוקים מביתם, עד שאזר אחד התלמידים עוז, ובלית ברירה פנה אל רבו הק' ואמר לו שאין מנוס אלא שהרה"ק ישתמש ויאמר השם שלקפיצת הדרך.

נענה הרה"ק מלובלין ואמר: יא, ויער כ'ען היינט [כ'ן וימי יכול היום] כיון שיצאו מילים אלו מפיו הק' הצליחו הסוסים להוציא רגליהם מטיט היון, וחישי מהר הגיעו לביתם בקפיצת הדרך,

וביאור הענין הוא, כי השם של שמירת הדרך – יוה"ך – יוצא מסופי תיבות של הפסוק כ"י מלאכיו יצוה לך, והרה"ק בענותנותו ובחכמתו הטמין את השם ברמו באמרו באמרו יא ויער כ'ען היינט – שראשי התיבות הוא השם הנ"ל וקפצה להם הדרך. ובוזה ביאר הרה"ק מהרי"ד ז"ע את דברי המדרש רבה בפרשתן וזה תוארו "בשעה שאמר אברהם אבינו הוא ישלח מלאכו לפניך, זימן לו הקב"ה שני מלאכים אחד להוציא את רבקה ואחד ללוות את אליעזר, ולכאורה קשה אם היה נצרך לשני מלאכים – שהרי אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות – למה אם כן אמר אברהם הוא ישלח מלאכו בלשון יחיד, אלא יש לומר דאברהם אבינו רמז בדבריו שאמר הוא ישלח מלאכו ל'פניך על המלאך השני, מלבד אותו המלאך שאמר בפירוש (שהרי ר"ת: הוא ישלח, וס"ת מלאכו לפניך הוא שם מלאך שמירת הדרך) וזהו כוונת המדרש בעה שאמר אברהם אבינו הוא ישלח מלאכו לפניך זימן לו הקב"ה שני מלאכים, אחד להוציא את רבקה, זהו המלאך שאמר בפירוש, כי זה היה עיקר השליחות, ואחד ללוות את אליעזר – הוא המלאך השני שנרמז בדבריו, וכאמור.

(מהרי"ד)

***

אחד מן החסידים הרבים שהגיע מידי שנה לבעלזא על חג השבועות ממרחקים, היה החסיד ר' אליעזר אורגל מלאנצהוט, שהיגר עוד בתקופה שלפני מלחמת העולם הראשונה לאנגליה, והתגורר בעיר פלימאטו, ואח"כ עבר לעיר לונדון (ועל שם כך קראו אותו בבעלזא 'אליעזר לונדוני' ע"ר), שבכל שנה ושנה לקראת חג השבועות שם פעמיו לבעלזא ועשה את הדרך הארוכה והמייגעת מאנגליה הרחוקה עד לבעלזא, כדי לחסות בצל קדשו של כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע בימי חג מתן תורתנו הק', מידי שנה לאחר חג הפסח התחיל בהכנותיו הרבים לקראת הנסיעה המיוחדת לבעלזא, ובימים הללו עזב את עסקיו וסגר את חנותו שממנה התפרנס למשך כל תקופת נסיעתו ושהותו בחצר הקודש שהתארכה זמן רב (ולעיתים אף התארך הדבר למשך תקופה ארוכה של חודשיים, שבכל העת ההוא היתה חנותו נסגרת על מנעול ובריח, דבר שהיה לחידוש ולשיחת היום ברחבי אנגליה), וזימנא חדא אף לקח עמו לבעלזא על חג השבועות את בנו ר' יהושע (שנקרא על שם כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע) בימי ילדותו, כדי שיזכה אף הוא ליהנות מזיו השכינה בבעלזא.

[כאשר כ"ק האדמו"ר מצאנו-קלויזנבורג זצ"ל עלה לארץ ישראל בחודש תמוז תשי"ז, הגיע מיד אל כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע לקבל פני הקודש, ובין השיחים אמר למרן הק', שעל הספינה שעמה הגיע ארצה, שהה גם יהודי שהציג עצמו שהוא מתפלל בכל יום בשפה האנגלית, סיפר על כך מרן הק' ז"ע, שבמדינת אנגליה התגורר איש אחד שהיה נוסע לבעלזא על חג השבועות, והוא שכר מלמד פרטי מיוחד בשביל בניו כדי שילמדו וידברו רק בשפת אידיש, ולא בלשון אנגלית, ואכן הבנים גדלו והצליחו והיו יראים ושלמים (והתכוון מרן בכך על החסיד ר' אליעזר אורגל)].

פעם שאל ר' אליעזר את כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע, כי מידי שנה הוא מגיע לבעלזא בתור חזקה קבועה על חג השבועות, אבל חפץ הוא פעם להיות בבעלזא גם בימים הנוראים, ברם מאחר שאין לו בהישג יד לעשות את הדרך הארוכה הזו מאנגליה לבעלזא גם על חג השבועות וגם על ימים הנוראים, על כן הוא רוצה פעם לשנות מקביעותו, ובאופן

עליו חג השבועות לא חזר לביתו ונשאר זמן טובא בבעלזא בין חבורת היושבים, והמשיך במשאת נפשו להגות בתורה הק' מתוך התמדה גדולה, ולא ארכו הימים ויהודי זה עלה ונתעלה ללמדן ותלמיד חכם מובהק.

וסיים מרן זי"ע את דבריו ואמר 'ראו כמה גדול כחה של התמדה וחשק בתורה, שבין הספרים שלי נמצא ספר שחיבר אותו יהודי'. (הליכות הצדיקים) ***

החסיד הנגיד ר' יודא יאקאבאוויטש מפעטנהאזו שהיה מחשובי חסידו בעלזא, היה רגיל לנסוע הרבה לכ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, ואחר הסתלקותו של מרן זי"ע, התלבט רבות אם ימשיך בנסיעותיו לבעלזא לכ"ק מרן מהרי"ד זי"ע שעלה על כס המלוכה, כי מחמת גודל הידידות ששרר בינו לבין מרן מהרי"ד בצעירותו בחיי אביו, התקשה לראות עצמו כחסיד מן השורה, וכבר חשב לחפש לו מקום אחר בחצרות הצדיקים, אולם תחילה החליט שיסע עוד פעם אחת בלבד לבעלזא על חג השבועות הראשון, ואח"כ יקבל החלטה בדבר, ואכן על חג השבועות תרנ"ד שהיה החג השבועות הראשון להנהגת מרן מהרי"ד זי"ע עלה לרגל בעלזא, ובהיותו שם בבעלזא הרגיש התרוממות הנפש יתר מן המשוער, אך עם זאת עדיין לא מלאה לבו די סיפוק בהרגישו בהעדר רבו מרן מהרי"ד זי"ע.

ביום ראשון דחג כשאמר מרן זי"ע את ה'אקדמות' בהתלהבות ובאש קודש, נפעם ר' יודא מכך והיה נדמה לו שהוא שומע ממש את קולו של אביו הק' מרן מהרי"ד זי"ע, אבל אח"כ דחה את התפעלותו בחשבו שמא מרן אומר בדיוק כפי שאמר אביו הק' ותו לא, והנה אחר קריאת התורה כשירד מרן מן הבימה, ובדרך הילוכו למקומו עבר ליד ר' יודא, פנה מרן לר' יודא ולחש באזנו 'נו, אונז קענען מיר אויך', ונדהם ר' יודא מדברי מרן הק' שהרגיש במחשבותיו, במוצאי החג כשנכנס ר' יודא אל הקודש פנימה למרן זי"ע עם קוויטל ולקבל ברכת פרידה, נענה לו מרן 'מה אתה חושב שאנחנו קוראים קוויטל בסתמא, לא, בעת שאנחנו קוראים קוויטל עומד אמו"ר הק' מאחורי הכסא ומסייע אותנו לקוראו, ואחר שראה ר' יודא כל זאת נתפעל מאוד והחליט להישאר נאמן ודבוק בבעלזא כמימים ימימה, ושוב המשיך תמידין כסדרן בנסיעותיו לבעלזא והסתופף בדביקות ובאמונה בצל מרן הק' זי"ע'. (הליכות הצדיקים) ***

הרה"ח ר' ליפא לעפקאוויטש ממנוקאטש היה פעם בחג השבועות בבעלזא אצל כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, וכאשר הלך מרן זי"ע טרם אמירת האקדמות וקריאת התורה ממקומו אל הבימה, פתחו שורה ('ווארע') כדי שיוכל מרן לעבור דרך שם, ונדרחף גם הוא לעמוד בתוך השורה כדי לראות את פני קדשו של מרן זי"ע, ותוך כדי כך נפל לו אבנטו על הרצפה, אך הוא לא הרים אותו כי מרן כבר עמד לעבור שם, וחשב שכבר ירים אותו לאחר שמרן יעבור, אמנם כעבור מרן דרך שם הבחין מרן באבנט המונח על הארץ, ונעמד לרגע והרים את האבנט ובירר של מי הוא והחזירו לו, תוך שהוא אומר בלשון קדשו "געלויבט השי"ת וואס האט מיר מזכה געווען אין טאג פון קבלת התורה צו טוהן א טובה פאר א יוד און צו מקיים זיין מצות השבת אבידה" (ישתבח שמו ית' שזיכני ביום קבלת התורה לעשות טובה ליהודי וזיכני במצוה זו של השבת אבידה). (הליכות הצדיקים) ***

ויאמר ויוצא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים וגו' (כד, נג). כאשר שלח אברהם אבינו ע"ה את אליעזר עבדו לקחת אשה לבנו יצחק, ונתן בידו תכשיטים ובגדים, מילא תכשיטים שוים לכל נפש, משא"כ בגדים ישנים קטנים וגדולים קצרים ורחבים והכל במידה, איך שלח אותם מוכנים, אלא מאי, אברהם שלח לדוגמא בגדי צניעות אם מסכימה ללבוש כאלה, אותה תקח ליצחק. (בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע) ***

בשנה האחרונה לחיי מרן מהרי"ד זי"ע, כאשר מפאת חולשתו של מרן הק' כבר הוליכו אותו על כסאו, אירע באחד המועדים שלאחר קריאת התורה בבית הכנסת טרם הזכרת נשמות חזר מרן לביתו והתקיימה

חד פעמי לא יבוא בשנה זו על חג השבועות, וחלף נסיעה זו יבוא השנה על הימים הנוראים. אמנם מרן זי"ע לא הסכים לכך, והשיב לו שלא ישנה ממנהגו הקבוע מלבוא לבעלזא על חג השבועות, כי חסיד הנוסע לרבו בקביעות ביום טוב מסויים, זוכה גם לאחר פטירתו מן העולם הזה, שנותנים לו רשות ללכת אל רבו בנג עדן באותו חג ומועד, ולכן לא ישנה ממנהגו ולא יבטל קביעות יקרה זו גם לא באופן חד פעמי.

[ראה בספר "הליכות הצדיקים, שבועות" עמ' קמ"ד-קמ"ח דברות קדשו של כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע, שמי שהוא דבוק בצדיקים בקביעות בלי שום הפסק, זוכה גם לעתיד בעולם הבא להיות קבוע בחבורת הצדיקים, וזהו "קביעין כן תהוון בהנהו חבורתא", עיי"ש באורך.]

וכן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מספינקא זי"ע בהקדמתו לס' אמרי יוסף (של אביו הרה"ק ר' יוסף מאיר מספינקא זי"ע שהיה מגדולי תלמידי מרן מהר"ש זי"ע): "וכן מקובל מהצדיקים, שכל אדם יהיה לו מועד קבוע להיות אצל רבו, כי אם המועד הזה הוא לו חק קבוע בחייו, גם לאחר פטירתו מניחין אותו בעולם העליון לקבל פני רבו במועד [הוא]".

והרה"ח ר' חיים נטע כ"ץ אמר בשם כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, שחסיד העושה לעצמו חזקה קבועה לנסוע אל רבו על שבת או חג מסויים, והוא משתדל שלא לבטל חזקה קבועה זו, הרי זה בעבורו לטובה לדורי דורות]. (הליכות הצדיקים) ***

בשם כ"ק האדמו"ר בעל ישועות משה מוויזניץ זצ"ל, שאחד מן החסידים הגיע על חג השבועות לבעלזא אל כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, ובעת שלקח ברכת שלום ממרן זי"ע נשאל ע"י מרן זי"ע 'איפה בנך הצעיר', והשיב החסיד כי בנו נשאר בבית, שכן מכיון שכל בני משפחתו נשארים בבית לבד, השאיר גם את הבן בביתו כדי שיעשה להם קידוש ויערוך סעודת יו"ט וכדו', אמר לו מרן זי"ע 'ענדערש בלייב די אין שטוב און די קינדער זאלסטו שיקן, ווי איידער די זאלסט קומען און די קינדער לאזן אין שטוב' (עדיף יותר שתישאר אתה בביתך ותשלח את בניך הנה, משתבוא אתה לבד ובניך ישארו בבית).

ויודע שכאשר התנצל פעם אחד מן החסידים לפני מרן מהרי"ד זי"ע בפרוס אחד החגים, שמכיון שאין לו כסף גם לנסיעה שלו וגם לנסיעת בנו, נשאר בנו בביתו ואילו הוא בא לבעלזא בגפו, כהרגלו מימים ימימה, גער בו מרן זי"ע ואמר לו 'באם אין כסף לשניכם, היית חייב אתה להישאר בביתך, ולשלוח את בנך לכאן'. (הליכות הצדיקים) ***

סיפר כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע: בשנה אחת בימים הגדולים והנשגבים הללו של שלשת ימי הגבלה, נכנס יהודי פשוט לבית המדרש הקדוש בבעלזא, שהמה מקהל גדול שישב על התורה ועל העבודה כהכנה ראויה לקראת חג מתן תורתנו, לצערנו הרב לא הכיר הוא בצורת הדף ומעולם לא למד, עד שכמעט ולא ידע מהו לימוד התורה, אמנם מיד בהיכנסו כאשר ראה את גודל הדביקות וההתמדה שמילאו את חלל בית המדרש, נתפעל מאוד מזה, והחל אף הוא לכסוף ולהשתוקק ללמוד קצת, וקול התורה שהדהר בבית המדרש, עורר בקרבו חשק גדול ותשוקה עצומה להצטרף אל הלומדים, אך נפשו עגומה עליו שהוא כאילם לא יפתח פיו, ומימיו לא טעם טעמה של תורה, ומהיכן יקח עתה דעה ובינה להבין דף גמרא, ולהסב בין הלומדים האלו.

במר נפשו ניגש אל ארון הקודש והחל נושא את קולו בכבי מר, ושפך את לבו לפני אביו שבשמים לאמר, הלא גם אני עז חפצי ורצוני להיות מבין יושבי בית המדרש, אבל מה אעשה ומעולם לא קריתי ולא שנית, אנה פתח את לבי שאזכה גם אני להבין ולהשכיל בדברי התורה ולזכות לאור התורה.

לאחר שבכה בדמעות שלישי, החליט בדעתו החלטה נחושה שהוא מתיישב עכשיו ללמוד ולהגות בתורת ה', עד שיעזור לו השי"ת נותן התורה ויחונן דעתו ושכלו להבנת התורה הק', וממחשבה למעשה הוציא מארון הספרים הגדול גמרא שנזדמנה לידו, והתיישב והתחיל ללמוד בפעם הראשונה בחייו כפי יכולתו, והנה שמע השי"ת את תפילתו והתחיל להבין את דברי התורה, וכך ישב ולמד בהתמדה רבה מתוך עמל רב ויגיעה עצומה כשפומיה לא פסק מגירסא, וגם כעבור

שכשם שאי אפשר לחיות ללא לחם, כמו כן חשוב המלך לנו, וחיינו אינם חיים בלעדיו, כמו כן אצלנו היהודים גבינה לבנה חשובה מאוד, על כן הבאתי אתי מטעמים המיוצרים מגבינה לבנה, לומר לפריץ כי יקר וחשוב הוא לנו מאוד.

נשא הנער חן בעיני הפריץ ושאלו 'מי אתה וכן מי אתה', השיב הנער 'שמי כך וכך, ואבי הוא היהודי היושב בפונדק פלוני', כשמוע הפריץ את דברי הנער נענה 'אם כן, הרי את הכסף אביך מוציא בכדי לחנך ילדים נפלאים כאלו, ולכן אין לו כסף לשלם לי את דמי השכירות, ואם כן עלי למחול לו על כל חובותיו, ומהיום והלאה אשכיר לו את הפונדק במחיר זול ביותר, כדי שיוכל להמשיך לשלם כסף עבור חינוך הבנים באופן כה נעלה ומושלם', הורה הפריץ תיכף למשרתו להביא לפניו את היהודי שוכר הפונדק היושב במעצר ואמר לנער 'קח את אביך ולכו לשלום אל ביתכם'.

ויהי אך יצאו מבית הפריץ, התפשטה השמועה הטובה בכל רחבי הכפר, וכל אנשי הכפר מגדול ועד קטן, כולם הודו ושבחו לה' הטוב אשר הציל את היהודי מכלאו של הפריץ.

בתוך הכפר ההוא היה גם איש אחד אשר שכר מאת הפריץ את רפת הכפר ופרותיה, וגם הוא לא שילם את דמי השכירות אשר היה חייב לפריץ בסוף השנה והושלך גם הוא אל הכלא, וכשמוע בניו של אותו בעל הרפת את דבר שחרורו של בעל הפונדק, באו אל ביתו לשאול מה עשו ואיך הצליחו לשחרר את ראש משפחתם,

סיפרו להם בני הבית את כל אשר עשה הבן החכם, כאשר שמעו הם את הדבר, אמרו לעצמם 'אם כן הרי בקל נוכל גם אנו לשחרר את אבינו היושב במעצר, כי הרי כמויות גדולות של חלב יש בידנו מן הרפת, נכין גם מטעמי גבינה רבים ונביאו לפני הפריץ, ועד מהרה ישחרר אותו לשלוס', וממחשבה למעשה הלכו הבנים אל הפריץ ומטעמי הגבינה בידם, אך מכיון שעסקו תדיר בעבודת הרפת עם הבהמות היו אנשים גסים ומגושמים, כתוצאה מכך, כאשר הגיעו לשער החצר של הפריץ דפקו נמרצות על הדלת, המשרת ראה את אשר לפניו וחשב שהפריץ ודאי ירצה לראותם ולקבל את הדורון אשר הכינו, פתח לפניהם את השער והביאם לפני הפריץ, נכנסו אלו והניחו את המטעמים שבידם על השלחן בגסות, ובקול גס ועב נענו ואמרו 'הנה שלך לפניך, עתה הבא נא את אבינו'.

ראה הפריץ את אשר לפניו הנה אין פני בניו אלו כפני אותו הנער שהגיע לפני מספר ימים, ואין סגנון דיבורם כסגנון דיבורו, ובנים אלו אינם מחונכים כראוי, הרים הפריץ את קולו ואמר 'לא רק שלא אוציא את אביכם מהבור, אלא אדרבה, עוד אכביד את עולי עליו ואוסיף על דמי השכירות שהיו עד כה, מאחר שרואה אני כי אין הוא מעניק לכם חינוך הגון'.

והפטיר מן ז"ע ואמר בקדשו 'הנמשל מובן, הנה אם באים להזכיר את נשמות ההורים כאשר הצאצאים אינם מתנהגים בצניעות כדבעי למיהווי, הרי הם גורמים בכך רעה וחובה להורים, כי בשמים רואים את החינוך הגרוע שנתנו אלו לצאצאיהם'.

***

סיפר האדמו"ר בעל ה'ברך משה' מסאטמאר ז"ע, ששמע מגיסו רבי יוחננישע מאוסטילא זצ"ל [חתן אביו הרה"ק בעל העצי חיים' מסיגעט ז"ע] בנו של הרה"ק רבי פנחס מאוסטילא ז"ע הי"ד בעל השארית לפינחס' חתנו של מהרי"ד מבעלזא ז"ע (ואני זכיתי לשמוע דבר זה מאיש מהימן שהוא עצמו קיבל כל זה מהאדמו"ר מסאטמאר ז"ע, והוא סיפרו בדיוק רב, אך אני אעביר ואומר רק את תמצית הדברים), שאחד מצאצאי בית בעלזא היה דחוק בפרנסתו והיו לו כתבים מחסידים שכתבו דברי תורה וחסידות של האדמו"רים לבית בעלזא, ולכן רצה להדפיסם כדי שיהיה לו לחם לפי הטף. אתא ובא לפני הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא ז"ע וביקש ממנו שיאשר לו להדפיס את הכתבים, והוסיף ששמע שיש קפידא בבעלזא שלא להדפיס את התורות' של האדמו"רים, ולפיכך רוצה לברר אמיתת הדברים. השיב לו הרבי 'לאו דוקא לומר שהיה קפידא בזה', ובזאת ביקש ממנו שיראה לו את

הפסקה, לאחמ"כ כאשר יצא מרן מנוה קדשו בדרכו חזרה לבית הכנסת והמשמשים נושאים אותו על כסאו, עברו בסמוך למרן כמה נשים מתושבי העיירה שלבשו גרביים דקות שלא על פי דרכי הצניעות הראויה, כששאל מרן את המשב"ק להיכן ממהרות נשים אלו, השיב שהן הולכות לבית הכנסת להזכרת נשמות, התרעם מרן על כך ופנה להמשמש ר' משה איסר ואמר לו 'מה הן חושבות נשים אלו, שהן מזכירות את הנשמות לגן עדן, לא ולא, כאשר הן מגיעות לבית הכנסת בלבוש כזה, הן מזכירות את הנשמות לגיהנום ח"ו ולא לגן עדן, ואין זה טובה ועילוי לנשמות שיבואו כך לבית הכנסת, והפטיר מרן 'לך אמור להן, שיחזרו לביתם ויתלבשו בצניעות כראוי, ואני אמתין עליהן ולא אתחיל בהזכרת נשמות עד שיחזרו לבית הכנסת בלבוש מתאים וראוי כדת וכדין'.

יש שמספרים עוד, שבהאי זימנא הוסיף מרן הק' לבאר ולהמשיל את הדבר במשל: באחד הכפרים היה יהודי ששכר את פונדק הכפר מן הפריץ, ליהודי זה היה בן מוכשר וחכם שגדל והיה צריך ללמדו תורה, אך מאחר שבכפר לא היה מלמד עבירו, שלחו אביו העירה אל מלמד הגון ומומחה, וכך היה הסדר במשך תקופה ארוכה שבימות השבוע היה הבן שוהה בעיר ולשבת קודש חזר הביתה.

אירע פעם שהיה שנה קשה עבור היהודי ולא הצליח לאסוף את סכום השכירות השנתית שהיה עליו לשלם לפריץ, ולאחר מספר התראות השליכו הפריץ לכלא כפי שהיה נהוג בשנים ההם, בשבת הראשונה לשבתו בבית האסורים, כאשר חזר הילד לביתו ולא ראה את פני אביו, שאל מיד על כך לאמו, וכיון שהיא לא רצתה לצער את בנה כדי שיוכל ללמוד ללא שום הפרעות, שינתה מן האמת ואמרה לו 'הרי יודע לך שאבא הוא מוהל מומחה, ולכן נסע לאחד הכפרים למול תינוק יהודי', הילד קיבל את התירוץ ולא חשד במאומה, שוב הגיעה שבת קודש והבן הגיע הביתה ושוב אינו מוצא את אביו ושאל שנית את אמו 'מה זאת', ניסתה האם שוב את מזלה ואמרה את אותו התירוץ משבוע העבר, ורק שינתה את שם הכפר.

הבן שפיקח היה הבין מיד שדברים בגו ויפן אל אמו ויאמר לה 'אמי יקירתי, נאמנת את לי יותר ממאה עדים, אולם מרגיש אני שמכסה את ממני דבר מה, האם חלילה קרה משהו לאבא', כאשר שמעה מילים אלו לא יכלה עוד להתאפק ופרצה בבכי מר, היא החלה לספר לו את כל אשר קרה, על חטאו שלא היה לו לשלם את דמי השכירות השנתית, ומי יודע - בכתה - אימתי בכלל יוכלו לשלם את החוב ומתי יצא לחפשי, ישב הבן ושמע את דבריה, ולאחר מחשבה פורתא פנה אל אמו ואמר לה 'אמי, מנעי קולך מבכי, הרי שבת היום ואסורה הבכיייה בשבת קודש, אי"ה מיד בצאת השבת נעשה פעולה מסויימת, ובס"ד מבטיחני לך שנוכל להוציא את אבא מבית האסורים'.

ואכן מיד בצאת השבת ביקש הילד לאמו שתכין לו מאפה ומטעמים מיוחדים מגבינה ('קעיזל'), ויהי בבוקר לקח הבן את מאפה הגבינה אשר עשתה אמו וישם אותה על טס נאה שמצא בבית, לבש את מיטב מחלצותיו וילך אל בית הפריץ, לשמע דפיקותיו בשער החצר של הפריץ, הגיע אחד המשרתים וירא והנה נער יהודי לקראתו, לשאלת המשרת מה בפיו נענה שרצונו להיפגש עם הפריץ, שאל אותו המשרת 'האם הזמנת פגישה, השיב הנער בשלילה, אך הוסיף כי מבקש הוא שילך כעת לבקש רשות מאת הפריץ, כי רוצה הוא להכירו ולזכות לראות את פניו, נכנס המשרת אל הפריץ וסיפר לו את כל אשר אמר הנער, נעתר הפריץ לבקשת הנער והרשות ניתנה לו להיכנס לחדרו.

נכנס הנער אל הפריץ והניח את המתנה אשר הכין לו על השלחן, שאלו הפריץ 'מה רצונך, נער', ענה 'הנה שמעתי שמעלת כבוד הפריץ הוא בעליו של הכפר הזה ושל כל הכפרים בסביבה, ורציתי לזכות להכירו, לכן באתי הנה היום והבאתי אתי מנחת ש', 'ומדוע הבאת דווקא עוגת גבינה' תמה הפריץ 'האם חסר דבר מבית הפריץ', ענה הנער 'מנהג לנו ליהודים, כי כאשר מגיע מלך לביקור, מקבלים היהודים את פניו עם ככר לחם, נשאלת השאלה, האם כלום חסר מבית המלך, והלא כל החיטה אשר בארץ שייכת למלך, אלא לומר לו,

הכתבים,

כשהגיש לפניו את תכריך הכתבים שהיו בידו ערוכים לדפוס, פתחו מהר"ד וראה שם, כי הדבר תורה הראשון מוסב על הפסוקים בריש פרשת וירא, בשם הרה"ק רבי שלום מבעלזא ז"ע:

בפעם הראשונה שראה אברהם אבינו את המלאכים כתיב (בראשית יח, ב) "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", ובהמשך כתיב "וירא וירץ לקראתם" ובפעם השלישית כתיב (פסוק ח) "והוא עומד עליהם", היינו כי לכתחילה היו המלאכים נצבים "עליו" שהיו במדרגה גבוהה יותר ממנו, אך מיד כאשר התחיל להתעסק במצות הכנסת אורחים נתעלה והיה יחד אתם במדרגה אחת "לקראתם", ואחרי שהכניס אותם לביתו וטרח לפניהם, היה הוא במדרגה גדולה וגבוהה יותר מהם, והיינו דכתיב "והוא עומד עליהם".

נענה מהר"ד, אכן 'ווארט' נחמד ויפה הוא זה, אך כבר איתא כן במדרש על אתר (פרשה מה, יד), הרי שתלמיד אחד שמע את הדברים מוקננו מהר"ש, ואף שהוא אמר כן בשם המדרש לא דייק השומע וכתבם בשמו. וזו הסיבה שלא נתנו להדפיס את ה'תורות' כי לא היו כותבים במדויק ולא בשם אומרו. (מפי ספרים וסופרים)

***

הרה"ק מהר"ר אהרן טשרנובלער ז"ע. מאוד אהב את א"ז וכמים הפנים לפניו גם כ"ק א"ז היה מאוד מקושר אל הרה"ק הר"ר אהרן טשרנובלער ז"ע.

ידוע המעשה כי כ"ק א"ז בהשכימו פעם בבוקר לתורה ולתפלה, וביושבו בביהמ"ד ועוסק בלימודו, נכנס שם הרה"ק ר' אהרן טשרנובלער וראהו, אמר לו "אני מקנא בך שהינך יכול לישוב וללמוד קודם התפלה, אני כשהנני משכים בבוקר ואומר 'מודה אני ומתבונן בעצמי מיהו ה'אני' ומיהו ה'לפניך' אינני מסוגל להמשיך".

***

שנים ארוכות לא זכה כ"ק א"ז לחבוק בן, ובטשרנוביל היה מרבה לכתוב את חידושי תורתו, ולקחו ממנו את הכתבים אנשים מחמת קנאה, כששפך את מר לבו בפני אביו כ"ק מרן מהר"י ז"ע, אמר לו אביו הלא כתיב זה ספר תולדות אדם" ומעתה יזכה לבנים. (כשחזר לטשרנאביל, רצו להחזיר לו הכתבים, אבל לא רצה לקבלם, כי לא רצה להפסיד ברכתו של אביו)

***

בשנות המלחמה כשהוצרכו לברוח מכאן - עיירת בעלזא, בפרוץ מלחמת העולם הראשונה, כתב כ"ק א"ז ז"ע פלפול, ואמר הטעם היות ועכשיו הוא עת צרה לכלל ישראל וכתוב עמו אנוכי בצרה (תהילים צא, טו) ורצה לשמח את הקב"ה שהרי קוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא,

***

פעם בליל הסדר, כמדומני שזה היה בהולשיץ, והיה שם כל כל מצב הרוח סביב ירוד, בפרט בעזרת הנשים, שהם לא הרגישו בבית.

כשהרגיש בזה כ"ק א"ז הרגיע אותם באומרו שהרי ידוע שהאבות מגיעים לעריכת הסדר של בניהם, ואעפ"י שכאן אין הכל מסודר כראוי, עכ"ז נטריח את כ"ק אבי (מרן מהר"י ז"ע) וכ"ק א"ז (מרן מהר"ש ז"ע) ל"ב גם לכאן.

***

פעם ביום הקדוש מוסף נתארכה תפלת 'מוסף' בהולשיץ יותר מן הרגילות, אח"כ ביאר (כ"ק מרן מהר"ד) מדוע ארכה תפלתו כ"כ, משום שקודם שהתחיל לומר את 'סדר העבודה' הוצרך לצייר לפניו את הדרך עד הבית המקדש ואת צורת בית המקדש וקודש הקדשים, ובבלזא היה כבר דרך רגיל לזה, וכאן כיון שאינו בביתו ע"כ לקח זמן עד שסידר הכל לפניו.

***

בשנותיו האחרונות היה כ"ק א"ז חלש ולא חש בטוב, ביקשה ממנו זקנתי הרבנית, בעשרת ימי תשובה שלא יכנס לביהמ"ד ל'סליחות' אלא יאמר בביתו, אמר דהנה אומרים בסליחות 'בין כסא לעשור השלכנו רועה שאור' ואין אומרים 'השלכתי', משום שרק בביהמ"ד בכח הציבור אפשר להשליך רוע שאור ולא בבית לבד.

***

בבעלזא היה אחד שקראו לו יחאל ויש הרבה סיפורים עמו באחד הפעמים היה זה בימי החורף, וקור גדול וכבד שרר בחוץ, בשבת קודש שאל כ"ק א"ז את... יחאל. מה הינך מספר, ענה מה אומר, הרי הרבי יושב כך בבית חם ונעים ובחוץ אין לעניים עצים לחמם הבית וקר להם מאד. אמר לו כ"ק א"ז וכי מה אעשה להם, אמר יחאל אילו הייתי במקום הרבי לא הייתי שואל את יחאל כלל מה לעשות, כל זה היה בליל שבת. בשבת בבוקר היה נוהג כ"ק מרן מהר"ד להתפלל פסוקי דזמרה לפני העמוד, וכן הוה באותו שבת.

כשניגש מרן לפני העמוד להתפלל, והגיע להללוקה "כי טוב זמרה" שברוך כלל מסיימים מפסוק (פס' יט) "מגיד דבריו ליעקב" אבל אז סיים מרן בנוסח מיוחד ובמתינות, מפסוק (פס' יז) "משליך קרחו כפיתים לפני קרתו מי יעמוד, ישלח דברו וימסם ישב רוחו יזלו מים. ובאחת זרחה השמש ונתחמם האויר. וכל השלג נמס בסעודת הצהריים שאל כ"ק מרן מהר"ד עוד פעם את יחאל מה הנך מספר, נענה, הרבי רואה שלא צריך לשאול את יחאל מה לעשות.

(הרה"צ מוהר"א שליט"א בשם אביו כ"ק ארמור' מבעלזא שליט"א)

***

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

***

נתנדב ע"י ידידנו העסקן הדגול העומד לימינינו בכל עו"ע

הרה"ח ר' יעקב חיים בורד ה"ו

לרגל לידת בתו תחי' במז"ט

זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב ויזכה הוא וב"ב לרוות רוב נחת מכל יו"ח מתוך נחת ושמחה

לזכות הרוצה בעילום שמו

שיקויים ברכת צדיק "מנוחה ושמחה, אור ליהודים"

ההפצה בעיה"ק טבריא נתרם לע"נ רבני טבריא

רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל

רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זרזין זצ"ל

מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

לע"נ הצדקנית

זקנתי מרת פראדל בת הרה"ח ר' מנשה ע"ה

נלב"ע כ"ג תשרי תש"פ

א"מ מרת אסתר מלכה בת הרה"ח ר' דב אריה הכהן ע"ה

נלב"ע י"ח תשרי תש"נ

לע"נ האשה החשובה הצדקנית

מרת פרידא גילה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ע"ה (רי"ך)

נלב"ע י"ז אדר ב' תשע"ט

לע"נ איש החסד מוכתר בכל מידה נכונה

הרה"ח ר' משה בן ר' שמואל רפאל (רי"ך) ז"ל

להצלת

נושה בן אסתר מלכה
זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב

להצלת

נואיר יחיאל בן חנה סינאו
זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב

להצלת

נונחם נעננדל בן פרידא גילה
זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב

להצלת

אפרים בן אסתר לאה
זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב

להצלת

יוסף נתן בן רבקה טויבא
זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב

להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ ולקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות, GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM